

Status občana při zajištění osobní a komunitní bezpečnosti

Bc. Lukáš Kotek

Diplomová práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lukáš Kotek**
Osobní číslo: **A16182**
Studijní program: **N3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Status občana při zajištění osobní a komunitní bezpečnosti**
Téma anglicky: **The Status of Citizens in the Course of Ensuring Personal and Community Security**

Zásady pro vypracování:

1. Seznamte se s problematikou současného stavu a možné role občana, při zajišťování osobní a komunitní bezpečnosti.
2. Specifikujte pro občana nejpravděpodobnější hrozby z hlediska násilné kriminality i terorizmu a s tím související rizika.
3. Uvedte soudobé oficiální návrhy státních institucí nebo jiných organizací k zapojení občanů do systému zvyšování obranyschopnosti země, včetně vlastního bezpečí občanů.
4. Analyzujte a porovnejte různé možnosti zapojení občanů do systému zvyšování jejich vlastního bezpečí z hlediska sebe a blízké komunity.
5. Navrhněte a zdůvodněte metodický koncept efektivního zapojení občana do systému zvyšování bezpečí svého a okolí.
6. Zpracujte přehledný materiál, sloužící k rozpoznání občana, zapojeného do systému zvyšování bezpečí jeho i státu.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. ČESKÁ REPUBLIKA. Předpis č. 40/2009 Sb.: Zákon trestní zákoník. In: 40/2009. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2009, 11/2009, s. 159.
2. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 273/2008 Sb.: Zákon o Policii České republiky. In: Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p.o., 2008, ročník 1, 91/2008, číslo 273, s. 70. ISSN 1211-1244.
3. BY ANDREW F. BRANCA. The law of self defense: the indispensable guide for the armed citizen. 2nd ed. Maynard MA: Law of Self Defense, 2013. ISBN 978-098-8867-703.
4. MALÁNÍK, Zdeněk. Ochrana majetku a osob před kriminalitou v prostředí PKB. In: Bezpečnostní technologie, systémy a management 2013: Mezinárodní bezpečnostní konference. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2013, s. 6. ISBN 978-80-7454-289-3.
5. MALÁNÍK, Zdeněk. Občan jako součást měkkého cíle. In: Bezpečné Slovensko a Európská únia.: 10. medzinárodná vedecká konferencia. 1. Košice: VŠBM v Košiciach, 2016, s. 10. ISSN 1338-4880. ISSN 1338-4880. Dostupné také z: www.vsbm.sk/revue.html
6. Ústavní zákon ze dne 22. dubna 1998: O bezpečnosti České republiky. In: Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra České republiky, 1998, První, 110/1998, s. 4.7. Zákon ze dne 14. září 1999: O ozbrojených silách České republiky. In: Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra České republiky, 1999, První, 219/1999, s. 21.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Zdeněk Maláník

Ústav bezpečnostního inženýrství

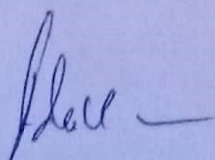
Datum zadání diplomové práce:

8. prosince 2017

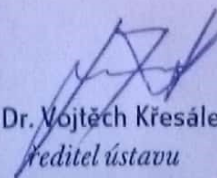
Termín odevzdání diplomové práce:

28. května 2018

Ve Zlíně dne 8. prosince 2017

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Vojtěch Křesálek, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně, dne

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Práce vychází z myšlenky, že občan je první osobou, která může reagovat při násilném útoku, a to mnohem dříve než přijede policie. Cílem je tedy analyzovat možnosti občanů pro zapojení do systému osobní a komunitní bezpečnosti a definovat hrozby pro občana České republiky z pohledu násilných útoků. Dále je navržen systém zapojení občanů do systému bezpečnosti a vytvořena metodika hodnocení sloužící k rozpoznání občana zapojeného do systému zvyšování osobní a komunitní bezpečnosti. Následně je zpracován manuál, který obsahuje doporučené postupy pro různé typy útoků reflektující úroveň obránce.

Klíčová slova: sebeobrana, obrana, měkké cíle, terorismus, násilné útoky, komunitní bezpečnost, osobní bezpečnost

ABSTRACT

The thesis is based on the idea that the citizen is the first person to react in a violent attack, much before the police arrive. The aim is therefore to analyze the possibilities of citizens to participate in the system of personal and community security and to define threats for the citizen of the Czech Republic from the point of view of violent attacks. It also proposes a system of citizen involvement in the security system and an assessment methodology designed to identify a citizen involved in the system of increasing personal and community security. Subsequently, a manual is produced, which contains recommended procedures for different types of attacks reflecting the level of the party.

Keywords: Self-defence, Defence, Soft Targets, Terrorism, Violent Attacks, Community Safety and Security, Personal Safety

Děkuji své rodině a blízkým za obrovskou podporu po celou dobu studia a za to, že mi byli oporou v mnoha těžkých chvílích, inspirací a rádci a že mne motivovali v osobním nasazení při mém studiu.

Děkuji svému vedoucímu, panu Ing. Zdeňkovi Maláníkovi, DCv., za jeho cenné rady při zpracovávání této práce, za inspirující rozhovory, které mi pomohly usměrnit můj akademický záměr a přivedly ke studiu problematiky sebeobrany a profesní obrany.

V neposlední řadě děkuji mým pracovním kolegům, kteří statečně nesli mé studijní vytížení. Zejména Martinu Giebelovi, který mne v mých slabých chvílích dokázal povzbudit a pevnou rukou ovlivnit dění v rámci mého zaměstnání tak, aby mi umožnil plnit studijní povinnosti.

Tito všichni obětovali část svého komfortu ve prospěch mého studia a za to jim patří ještě jednou můj velký dík.

„Nemusíš udělat krok vpřed, abys byl hrdinou. Stačí, když neuděláš krok zpátky.“

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 TERMINOLOGIE	11
1.1 MĚKKÉ CÍLE	11
1.2 TERORISMUS	12
1.3 NÁSILNÝ ÚTOK.....	12
1.4 SEBEOBRANA, BOJOVÝ SYSTÉM.....	13
1.5 PROFESNÍ OBRANA	14
1.6 BOJOVÉ UMĚNÍ	15
1.7 BOJOVÝ SPORT	15
1.8 OBRANNÝ PROSTŘEDEK	15
1.9 ZBRAŇ.....	16
1.9.1 Střelná zbraň.....	16
1.9.2 Palná zbraň	16
1.10 KOMUNITNÍ BEZPEČNOST	16
2 LEGISLATIVNÍ RÁMEC	18
2.1 ZÁKLADNÍ LISTINA PRÁV A SVOBOD (ZÁKON Č. 2/1993 SB.).....	18
2.2 OBČANSKÝ ZÁKONÍK (ZÁKON Č. 89/2012 SB.).....	19
2.2.1 § 14 Svépomoc	19
2.2.2 §2905 Nutná obrana a § 2906 Krajní nouze.....	20
2.3 TRESTNÍ ZÁKONÍK (ZÁKON Č. 40/2009 SB.)	20
2.3.1 § 28 Krajní nouze	21
2.3.2 § 29 Nutná obrana	21
2.4 TRESTNÍ ŘÁD (ZÁKON Č. 141/1961 SB.).....	22
2.4.1 § 76 Zadržení osoby podezřelé, odstavec 2	22
3 KONCEPT KOMUNITNÍ BEZPEČNOSTI	24
3.1 OBECNÝ POPIS PRINCIPU KOMUNITNÍ BEZPEČNOSTI.....	24
3.2 HISTORICKÉ KOŘENY KONCEPTU OKB V ČESKÉ REPUBLICE.....	25
3.3 KOMPARACE KONCEPTU OKB S VYBRANÝMI STÁTY	26
3.3.1 Spojené království Velké Británie a Severního Írska	26
3.3.2 Nizozemské království	27
3.3.3 Spolková republika Německo	27
3.3.4 Francouzská republika	28
3.3.5 Švédské království	28
3.3.6 Spojené státy americké (USA)	28
3.3.7 Stát Izrael	29
3.4 APLIKACE EKOSYSTÉMOVÉ TEORIE	30
4 OFICIÁLNÍ NÁZORY NA PARTICIPACI OBČANŮ NA BEZPEČNOSTNÍM SYSTÉMU ČESKÉ REPUBLIKY	32
5 HROZBY A RIZIKA OBČANA ČESKÉ REPUBLIKY	38
6 VYBRANÉ SEBEOBRANÉ SITUACE	42

6.1	PŘEPADENÍ PRODEJNY S NOŽEM	42
6.2	PŘEPADENÍ PRODEJNY SE ZBRANĚMI	42
6.3	NAPADENÍ CESTUJÍCÍCH V MHD	43
6.4	INCIDENT V TANVALDU	44
6.5	PŘEPADENÍ KVĚTINÁŘSTVÍ	45
6.6	VLOUPÁNÍ A NUTNÁ OBRANA SENIORKY	45
6.7	STŘELBA V UHERSKÉM BRODĚ	46
6.8	ÚTOK NA WESTMINSTERSKÝ PALÁC	48
II	PRAKTICKÁ ČÁST	50
7	ANALÝZA MOŽNOSTÍ ZAPOJENÍ OBČANA DO SYSTÉMU OSOBNÍ A KOMUNITNÍ BEZPEČNOSTI	51
7.1	SHRNUTÍ ANALÝZY	55
8	METODICKÝ KONCEPT ZAPOJENÍ OBČANA DO SYSTÉMU OSOBNÍ A KOMUNITNÍ BEPEČNOSTI	58
8.1	PŘÍSTUP K OKB PO VZORU PRVNÍ POMOCI	58
8.2	ČASOVÁ OSA INCIDENTŮ	59
8.3	PODPORA STÁTU A VZDĚLÁVACÍCH ZAŘÍZENÍ.....	64
8.4	ORGANIZOVANÉ ZAPOJENÍ OBČANŮ DO SYSTÉMU BEZPEČNOSTI	67
8.4.1	Dobrovolníci policie.....	68
8.4.2	Sousedské hlídky.....	69
8.5	RESUMÉ KONCEPTU	70
9	METODIKA HODNOCENÍ ZPŮSOBILOSTI OBČANA K ZAPOJENÍ DO SYSTÉMU OSOBNÍ A KOMUNITNÍ BEZPEČNOSTI	73
9.1	KATEGORIE A SEZNAM OTÁZEK.....	74
9.1.1	Otázky z kategorie „Krizová komunikace“	74
9.1.2	Otázky z kategorie „Sebeobrana“	75
9.1.3	Otázky z kategorie „První pomoc“	77
9.1.4	Vyhodnocení úrovně v dané kategorii	78
9.2	MANUÁL ZÁKLADNÍCH ZNALOSTÍ KE ZVÝŠENÍ OSOBNÍ A KOMUNITNÍ BEZPEČNOSTI.....	83
9.2.1	Tabulky s doporučenými postupy	83
9.3	SYSTÉM DISTRIBUCE MEZI OBČANY	87
	ZÁVĚR	88
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	89
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	98
	SEZNAM OBRÁZKŮ	99
	SEZNAM TABULEK.....	100

ÚVOD

Bezpečnostní prostředí se dynamicky vyvíjí. To, co bylo před časem nemyslitelné a ještě před tím noční můrou a katastrofickým scénářem, je v současnosti aktuální problematikou. Násilí je v ulicích běžným jevem a teroristé šíří strach ve jménu své svaté války i v ulicích evropských měst. Bezpečnostní odborníci na situaci reagují a snaží se přijít s dostatečně efektivním opatřením, které by lidem vrátilo odvahu žít beze strachu z toho, že se nemusejí vrátit z nákupu domů ke svým blízkým. Jsme tak svědky mnoha aktivit, které útokům mají zabránit. Chodíme kolem betonových zábran a vojáků s páskou na ruce nesoucí nápis „Police“.

V prostředí České republiky se snad zapomíná, možná pouze přehlíží, možnost, která se jeví jako logická a efektivní – využití potenciálu vlastní země, vlastních občanů. Kdo je přeci na místě útoku vždy první a má možnost pohotově reagovat? Je to občan, který se vyskytl v daný čas na daném místě. A vzhledem k tomu, že právě občané jsou cílem útočníků a jejich oběťmi, jeví se kvalifikovaný občan, který se dokáže úspěšně bránit, jako nejlepší bezpečnostní opatření.

Cílem diplomové práce je navrhnout koncept zapojení občana do osobní a komunitní bezpečnosti a vypracovat přehlednou metodiku, jak rozpoznat občana do tohoto systému zapojeného.

V teoretické části jsou zkoumány na základě legislativního a terminologického rámce možnosti, které občan České republiky má k zajištění bezpečnosti sebe a svého okolí. Rešerše se zaměřuje také na situaci v jiných vyspělých zemích a snaží se najít efektivní prvky spolupráce s občany v zahraničních zkušenostech.

Prozkoumány jsou také názory a myšlenkové směry ohledně zkoumané problematiky, které se v České republice vyskytují.

Druhá část práce analyzuje možnosti občana a zkoumá, které formy spolupráce jsou nejefektivnější. Následně je vytvořena metodika sloužící k rozpoznání občana zapojeného do konceptu osobní a komunitní bezpečnosti. Toto zapojení může být v různé míře vědomé. Při práci s vytvořeným materiálem však respondent získá představu o své úrovni kvalifikovanosti pro tři základní oblasti v případě násilného útoku. Podle svého hodnocení pak může prostudovat doporučený postup v různých případech útoku, kdy záleží, v jaké fázi se útok nachází, kolik je útočníků, jak jsou vyzbrojeni a jak je kvalifikovaný právě obránce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TERMINOLOGIE

Abychom se mohli seriózně zabývat tématem práce, je nutné objasnit na úvod některé pojmy, se kterými budeme pracovat a které široká veřejnost často zaměňuje nebo ne úplně chápe. Dochází tak k mylným interpretacím informací a všeobecné dezinformaci veřejnosti.

Tato kapitola objasní význam některých klíčových termínů, které se budou dále v textu vyskytovat, a bude tak předcházet kapitole o právním rámci, ve kterém se občan zajišťující bezpečnost pohybuje.

1.1 Měkké cíle

Přestože měkké cíle nejsou ničím novým, zvýšený zájem o tuto problematiku přinesly až novodobé teroristické útoky v Evropě. Do té doby neexistovala plnohodnotná definice. V současnosti se vychází z nově vzniklého pojetí, kde bezpečnostní odborníci chápou měkké cíle jako „...*místa s vysokou koncentrací osob a nízkou mírou zabezpečení proti násilným útokům.*“ [1]

Český pojem vychází z anglického termínu „Soft Targets“. S tímto pojmem úzce souvisí také anglický název „Crowded Places“.

„Crowded places vyjadřuje přeplněná místa s vysokou koncentrací osob, ale bez bezpečnostního významu. Sekuritizací hrozby útoku na Crowded Place pak dochází k připojení bezpečnostního významu danému místu (faktu, že jeho zabezpečení proti násilnému útoku je žádné nebo minimální). V této chvíli pak můžeme hovořit o Soft Target.“ [2]

Důležitým parametrem je zabezpečení proti *násilnému útoku či terorismu*. Měkké cíle totiž mohou být ve skutečnosti velmi dobře zabezpečeny, ale proti jinému typu hrozeb. Do měkkých cílů spadají například obchodní centra, která disponují vysokým standardem zabezpečení proti majetkové trestné činnosti, které však není efektivní proti napadení objektu osamělým střelcem.

Dalšími příklady, které spadají do měkkých cílů, jsou například školy, náboženské svatostánky, rušné ulice, oslavy, trhy, kulturní akce, sportovní a společenské akce nebo například vybraná náměstí (Václavské náměstí v Praze). [2]

Obr. 1. Postavení měkkých cílů mezi příbuznými pojmy [3]

1.2 Terorismus

Neexistuje jednotná a komplexní definice terorismu. Autoři knihy *Political Terrorism* shromáždili 109 různých definic tohoto pojmu. Analýzou opakujících se vzorců syntetizovali komplexnější definici, která popisuje terorismus jako metodu „...*použití síly či hrozby silou prováděná skrytými jednotlivci, skupinami nebo státem podporovanými aktéry. Akt násilí je zaměřen proti nevinným osobám nebo civilním cílům. Hlavním účelem teroristického aktu je vyvolat pocit strachu. Vedlejším účelem může být upoutání pozornosti (tzv. propaganda či- nem), nebo získání dílčích výhod či ústupků ze strany atakovaného aktéra. Konečným cílem terorismu je politická změna.*“ [4]

Tuto definici lze beze zbytku aplikovat i na vlny teroristických útoků v Evropě. Ať už se jedná o Al-Káidu nebo v současnosti Islámský stát, v obou případech se jedná o útoky na nezáčastněné civilní nebo nevinné oběti za cílem šíření strachu. Jejich politicko-náboženským cílem je pak dosáhnout rozšíření islámské víry do nemuslimských zemí.

1.3 Násilný útok

Jak již název napovídá, jedná se o útok za použití násilí. Násilí je Světovou zdravotnickou organizací WHO interpretováno jako „*záměrné použití nebo hrozba použití fyzické síly proti sobě samému, jiné osobě nebo skupině či společnosti osob, které působí nebo má vysokou pravděpodobnost způsobit zranění, smrt, psychické poškození, strádání nebo újmu.*“ [5]

V kontextu tématu této práce se násilným útokem rozumí jakékoliv fyzické napadení, kterému může být občan vystaven – loupežné přepadení, fyzická potyčka, ale třeba i útok aktivního střelce nebo psychicky nemocného jedince. Metodicky je násilným útokem i teroristický útok, ten však násilí využívá jako svou formu projevu a násilí tak není cílem, ale nástrojem.

1.4 Sebeobrana, bojový systém

Jedná se o „*ucelený systém prostředků určených k obraně zájmů chráněných zákonem.*“ [6]

Samotná sebeobrana může existovat pouze v případě, že je v protikladu k nějakému útoku. Jedná se tak o způsob řešení konfliktů při střetu zájmů obránce a jednoho nebo více útočníků. Zahrnuje verbální a psychologické řešení konfliktů s využitím deeskalačních technik, ale i fyzické techniky uzpůsobené k pacifikaci útočníka a ochránění svého života, zdraví, majetku. [6]

Sebeobranu je však třeba chápat jako utilitární systém směřující pouze k co nejefektivnějšímu zvládnutí konfliktní situace. Neobsahuje přesah do budování duševní kultury ani fyzické kondice (v kontrastu k bojovým uměním a sportům).

Komplexnímu učení postupu v různých situacích a přístupu k řešení sebeobraných situací a situací profesní obrany se také říká bojový systém. Takový systém má ucelenou filosofii sebeobrany, co se týče metodiky řešení konfliktů. Zahrnuje často postupy verbální obrany, boje beze zbraně s důrazem na umění improvizace s aplikací naučených postupů. Mnohdy zahrnuje i metody použití obranných prostředků (nůž, teleskopický obušek, obranný sprej) a palných zbraní (pistole).

Přestože sebeobrana evokuje oprávněnost obrany pouze vlastní osoby, umožňuje i pomoc třetí osobě, která je napadena útočníkem.

Cílem bojového systému je příprava člověka k sebeobraně v různých podmínkách a prostředích a to v krátké době. Důraz je kladen na reálné situace, které mohou nastat.

Paleta technik je menší než v případě bojových umění a sportů, ale tyto techniky bývají variabilně trénovány pro zapsání do svalové paměti a aplikovány na různé situační varianty. [7]

Obrázek níže ilustruje výuku bojových systémů s důrazem na přípravu pro reálné situace – zde napadení ve výtahu.

Obr. 2. Modelová situace výuky bojového systému [zdroj: vlastní]

1.5 Profesní obrana

Účelem profesní obrany je primárně ochrana zájmů někoho jiného. Přestože sebeobrana také umožňuje pomoci druhému, profesní obrana je k takové obraně přímo stanovená a osoba, která v rámci profesní obrany jedná, je k tomuto přímo povolána. Dělí se na obranu státní a komerční. V obou případech je profesní obrana náplní práce a daná osoba za toto pobírá finanční odměnu. V komerční sféře je profesní obrana omezena legislativním rámcem, který bude popsán níže. Pracovník v sektoru komerční bezpečnosti má tedy k dispozici stejnou paletu zákonů jako každý jiný občan, přesto je povinován zakročit i v případě napadení třetí strany. Příkladem je například bezpečnostní pracovník obchodního centra, který vykonává svou strážní činnost na pasáži. V případě, že vidí fyzické obtěžování návštěvníka jinou osobou nebo je o takové situaci informován (jiným návštěvníkem nebo operačním důstojníkem na kamerovém monitorovacím centru), je povinný tuto situaci neprodleně řešit. K tomu je vázán smlouvou mezi klientem (obchodním centrem) a zaměstnavatelem (bezpečnostní agenturou), jejímž předmětem je výkon ostrahy objektu, do čehož spadá i bezpečnost návštěvníků. Na pracovníka je tato povinnost delegována smlouvou se svým zaměstnavatelem a interním seznámením se směrnicemi pro výkon ostrahy na objektu a vnitřními předpisy.

[8]

1.6 Bojové umění

Bojové umění na platformě výuky bojových dovedností poskytuje všestranný pozitivní rozvoj osobnosti. Jedná se o společný rozvoj fyzických, duševních a psychických schopností. Často je ovlivněno filosofickými aspekty náboženství ze země původu.

Typický rysem je hierarchické uspořádání učitel – cvičitel – starší žák – žák. Dále bývá bojové umění často cvičeno v tradičních oděvech za použití tradičních pomůcek. Pro moderní pojetí sebeobrany a použití v reálných sebeobraných situacích mají význam pouze některé techniky a sekundárně také fyzická a duševní kondice. Pro reálnou sebeobranu není bojové umění vhodnou paletou znalostí, přesto poskytuje jistou výhodu oproti netrénované osobě. Příkladem je Kung Fu, Wu Shu, Wing Tsun, Kendo a další. [7]

1.7 Bojový sport

Bojové sporty často vychází právě z bojových umění. Jejich cílem je ale především zvyšování fyzické zdatnosti a kompetitivnost. Pro možnost soutěžení jsou stanovena přesná pravidla. Při bojových sportech se používají speciální oděvy a ochranné pomůcky. Škála technik je mnohem užší než v případě bojových umění. Bojové sporty tedy míří k měřitelným sportovním výsledkům. Příkladem je box, judo, sportovní Karate nebo Taekwondo. [7]

Obr. 3. Kung Fu v šaolinském klášteře [9]

Obr. 4. Zápas v Taekwondou [10]

1.8 Obranný prostředek

Jedná se o předmět, který obránci poskytuje výhodu v sebeobraně situaci a útočnickovi stěžuje jeho původní záměr způsobit obránci újmu. Z pohledu legislativy (trestního zákoníku) se jedná o zbraň. Obranný prostředek však není zkonstruován za cílem někoho usmrtit, ale poskytnout taktickou výhodu při použití v sebeobraně či profesní obraně. Kategorizují se na

několik druhů podle jejich charakteru (chemické, úderné, elektrické, světelné, akustické, poutací a palné).

Řadíme sem obranné spreje, teleskopické obušky, kubotany, paralyzéry a jiné. Jejich výhodou je jejich cenová dostupnost, nároky na trénink a netřeba zbrojního průkazu. Zvláštní kategorií je pes, který také spadá do obranných prostředků sloužících k obraně psů a obraně objektu. [11]

1.9 Zbraň

Zbraň je dle trestního práva cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznější. Zahrnuje to tak de facto vše od předmětů primárně určených jako zbraň (pistole, nože) až po improvizované zbraně, jako je třeba židle nebo propiska. Jedná se tak o velmi obecný rámec, který je dále kategorizován na mnoho kategorií a podkategorií. [12]

1.9.1 Střelná zbraň

Jedna z kategorií zbraní, „*u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění energie při výstřelu, zkonstruovaná pro požadovaný účinek na definovanou vzdálenost.*“ [13]

Definice vychází ze Zákona o střelných zbraních a střelivu. Jedná se tedy o jakoukoliv zbraň, která umožňuje střelbu a vystřeluje pevnou střelu. Spadají sem tedy luky, kuše, foukačky, vzduchovky i palné zbraně, jako jsou pistole, pušky a jiné.

1.9.2 Palná zbraň

Podkategorie střelných zbraní, které fungují na principu uvolnění chemické energie při výstřelu. Právě sem patří „ostré“ zbraně, jako jsou pistole, pušky, brokovnice, útočné pušky a samopaly. Dělí se dále na několik kategorií podle oprávnění potřebného k jejich vlastnění a použití.

1.10 Komunitní bezpečnost

Jedná se o zodpovědný přístup občanů k bezpečnosti své, svých blízkých a svého okolí zajišťovaný za pomoci jejich vlastních sil. Může mít několik forem. Společným jmenovatelem je dobrovolné zapojení občana a aktivní přístup k bezpečnosti, ne pouze pasivní spoléhání se na to, že státní složky budou vždy poblíž a ihned pomohou.

Komunitní bezpečnost je tématem této práce, podrobněji tak bude rozebrána v dalších kapitolách.

Tato kapitola měla za cíl definovat některé ze základních pojmů, které budou využívány v dalších částech práce. V těchto pojmech často dochází k nesprávnému pochopení významu a následné záměně. Pro pochopení tématu práce je proto nutné tuto terminologii poznat a porozumět jí. Dojde tak k předejití chybného výkladu textu.

2 LEGISLATIVNÍ RÁMEC

Tato kapitola popíše právní základy, které umožňují zasáhnout občanovi v případě protiprávního jednání druhé osoby. V rámci těchto zákonů se pohybují všechny osoby zajišťující bezpečnost v České republice, kteří nejsou příslušníky státních bezpečnostních sborů. Ze stejných principů tak vychází možnosti běžných občanů, tak také zaměstnanců soukromé sféry podnikající v sektoru komerční bezpečnosti, jejichž profesi zatím stále neupravuje žádná zvláštní právní úprava.

Přestože by se mohlo zdát, že pro participaci občanů v případě zajištění bezpečnosti není právní řád České republiky dostatečnou oporou, opak je pravdou. Níže vyjmenované zákony zcela dostatečně pokrývají potřeby občanů zasáhnout v nejrůznějších protiprávních případech od majetkové trestné činnosti až po násilné ozbrojené útoky na neznámou osobu. Problémem je však interpretace daných zákonů, která má v České republice nekonzistentní podobu způsobenou zřejmě nejistým pochopením výkladu orgány soudní moci nebo obavami o podpoření protiprávního jednání posvěceného zákonem. Toto je však chybná úvaha. Právní rámec popsany níže má zcela přesně dané parametry a vylučuje možnost zneužívat těchto institucí. K této problematice také přispívá fakt, že velká část občanů nezná svá práva v případě protiprávního jednání druhé osoby a část z těch, kteří ano, svého práva nevyužijí právě z důvodu obavy rozhodnutí soudu v jejich případě.

Je tedy nutná osvěta mezi širokou veřejností, ale také soudními orgány o tom, jak níže uvedené paragrafy vykládat, co je jejich obsahem a jak vypadá jejich aplikace v praxi. Teprve tímto bude dosaženo snížení obavy občanů využít svých práv a chybných justičních rozhodnutí v případě nutných obran, svépomocí a jiných případů.

2.1 Základní listina práv a svobod (Zákon č. 2/1993 Sb.)

Již tato důležitá součást Ústavního pořádku České republiky definuje základní právní prostředí, které zahrnuje osobní práva a svobody, které jsou nedotknutelné a které má občan právo bránit. Základním zájmem je v této listině zejména lidský život, svoboda, tělesná integrita a čest. [14]

2.2 Občanský zákoník (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Přestože v zajišťování komunitní bezpečnosti občané vycházejí především z Trestního řádu a Trestního zákoníku, také Občanský zákoník obsahuje paragrafy týkající se této problematiky. Jedná se o často opomíjený nástroj k dosažení subjektivního práva – svépomoc. Dále pak paragrafy o nutné obraně a krajní nouzi, které jsou blíže rozebrány později, zde jsou pojaty pouze z pohledu závazků při majetkové a nemajetkové újmě.

2.2.1 § 14 Svépomoc

Právní řád České republiky zakazuje nahrazovat veřejnou moc soukromou. K ochraně subjektivního práva jsou primárně stanoveny státní orgány k tomu určené a je nežádoucí, aby občané brali plošně právo do svých rukou, což by vedlo k anarchistické společnosti bez jasného řádu.

Existuje však výjimka, kdy je použití svépomoci žádoucí a povolené. Jedná se o případy, kdy je narušeno právo subjektu, ale je jisté, že není možné dosáhnout pomoci státních orgánů včas. V takovém případě je možné dopomoci si k právu sám.

„(1) Každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě.

(2) Hrozí-li neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může jej každý, kdo je takto ohrožen, odvrátit úsilím a prostředky, které se osobě v jeho postavení musí jevit vzhledem k okolnostem jako přiměřené. Směřuje-li však svépomoc jen k zajištění práva, které by bylo jinak zmařeno, musí se ten, kdo k ní přikročil, obrátit bez zbytečného odkladu na příslušný orgán veřejné moci.“ [15]

Svépomoc je tak velmi důležitým právním nástrojem sloužícím k ochraně subjektivního práva v případě, že není pomoc státních orgánů dostupná a není možné očekávat jejich včasnou pomoc. Jediným kritériem je *přiměřenost*, která však není přesně specifikována. Je tak na posouzení jednotlivce, co mu v danou chvíli přijde adekvátní k újmě, která mu hrozí.

Důležitou částí, která bývá často nepochopena a mylně interpretována, je ohledně využití svépomoci k zajištění práva, které by jinak bylo zmařeno. V takových případech svépomoc umožňuje zasáhnout proti pachateli protiprávního jednání i v případě, že vykonavatel není přímo poškozenou osobou. Příkladem je například zadržení zloděje pracovníkem bezpečnostní agentury. Jak vysvětluje soudce Kühn z Nejvyššího správního soudu České republiky „...Každý se může obdobným způsobem chránit například proti zloději, jakkoliv hodnota

odcizených věcí nenaplní trestní odpovědnost pachatele, nebo proti hostovi v restauraci, který zkonsumoval objednané jídlo, a poté odmítl zaplatit, nebo proti osobě, která poškodila jeho věc atd.“ [16]

2.2.2 §2905 Nutná obrana a § 2906 Krajní nouze

Již v novém Občanském zákoníku jsou definovány pojmy „nutná obrana“ a „krajní nouze“. Zde jsou tyto paragrafy pojaty výhradně v otázce závazků plynoucích z deliktů a následné náhradě majetkové a nemajetkové újmy.

Definice nutné obrany z pohledu Občanského zákoníku zní: *„Kdo odvrací od sebe nebo od jiného bezprostředně hrozící nebo trvající protiprávní útok a způsobí přitom útočnickovi újmu, není povinen k její náhradě. To neplatí, je-li zjevné, že napadenému hrozí vzhledem k jeho poměrům újma jen nepatrná nebo obrana je zcela zjevně nepřiměřená, zejména vzhledem k závažnosti újmy útočnicka způsobené odvracením útoku.*“ [17]

Krajní nouze je pak v tomtéž dokumentu definována: *„Kdo odvrací od sebe nebo od jiného přímo hrozící nebezpečí újmy, není povinen k náhradě újmy tím způsobené, nebylo-li za daných okolností možné odvrátit nebezpečí jinak nebo nezpůsobí-li následek zjevně stejně závažný nebo ještě závažnější než újma, která hrozila, ledaže by majetek i bez jednání v nouzi podlehl zkáze. To neplatí, vyvolal-li nebezpečí vlastní vinou sám jednající.*“ [17]

Pro použití v sebeobraně a profesní obraně je však důležité především pojetí nutné obrany a krajní nouze v Trestním zákoníku, který bude popsán níže.

2.3 Trestní zákoník (Zákon č. 40/2009 Sb.)

Tento dokument je hlavním legislativním základem pro trestní právo hmotné. Definuje, které jednání je trestné a jaké tresty mohou být pachateli uděleny. Pro zajištění bezpečnosti občanem jsou důležité dva paragrafy, které se řadí mezi tzv. *okolnosti vylučující protiprávnost*.

Jedná se o dva případy, kdy činy, které by byly za normálních okolností trestné, nejsou trestným činem, protože při naplnění stanovených podmínek chrání zájmy chráněné právě Trestním zákoníkem. Z druhé části Trestního zákoníku vyplývá, že v rámci bezpečnosti občana, mezi chráněné zájmy patří zejména lidský život, zdraví, majetek, osobní svoboda a čest. [18]

2.3.1 § 28 Krajní nouze

Definice Trestního zákoníku říká, že *„čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.“* [19]

V praxi tato definice znamená, že v případě, kdy je ohrožen některý z chráněných zájmů a není jiná možnost, jak toto nebezpečí eliminovat, než učinit něco, co by bylo za normálních okolností trestním činem, a pokud je způsobený dopad menší, než který původně hrozil, je tento čin legitimní.

Příkladem jsou mediálně známé případy rozbití skla u zaparkovaného automobilu s dítětem uvnitř, které je vystavené vysokým letním teplotám. Toto lze zcela jistě považovat za možný scénář krajní nouze. Je však nutné splnit podmínky – způsobená škoda je nejmenší možná a situaci nešlo vyřešit jinak. Excesem z krajní nouze by tak byl například případ, kdy je automobil odemčený a přesto bylo přistoupeno k rozbití okna (situace šla vyřešit jinak).

Krajní nouze však může být aplikována pouze v případě, kdy nebezpečí již trvá nebo přímo hrozí. Není možné zasahovat v rámci předtuchy nebo nejistého očekávání.

Ze své podstaty je krajní nouze určena k odvracení nebezpečí. Nebezpečím se rozumí stav, kdy hrozí škoda způsobená živelným přičiněním (zemětřesení, záplavy...), napadením zdivočelého zvířete, technická havárie, fyziologické procesy v lidském těle nebo i lidská nedbalost. Oproti nutné obraně se zde nejedná o přímý fyzický útok člověka na člověka.

Poslední výjimka stanovuje, že krajní nouze se netýká osob, které jsou povinné nebezpečí snášet. Obecně se tak jedná například o povolání hasičů či policistů, kteří musí nebezpečnou situaci řešit, přestože jim hrozí újma. Tato povolání jsou dále upravována speciálními zákony.

2.3.2 § 29 Nutná obrana

Patrně jeden z nejdůležitějších právních nástrojů obrany občana je nutná obrana. Jedná se o *„Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.“* [20]

Tento paragraf umožňuje občanovi zasáhnout v případě, že je svědkem protiprávního jednání proti některému ze zájmů chráněného trestním zákoníkem (život, zdraví, majetek,...) nebo je přímo napadeným. Nutná obrana může být i aplikována ve prospěch jiné osoby. To znamená, že mohu bránit před útokem i někoho jiného. Často je prezentována, že nutná obrana musí být přiměřená. To však není úplně pravda. Definice praví, že nesmí být *zcela zjevně nepřiměřená*. Ze své podstaty musí být obrana důraznější než útok, aby zastavila útočníka. Pokud by obrana byla méně důrazná, útočník nebude mít důvod svého jednání zanechat. Vždy je však potřeba volit takovou formu obrany, která je pro daný případ dostatečující, ale zároveň není zbytečně naddimenzovaná až brutální. V případě fyzického napadení při přepadení můžeme použít různé hmaty, chvaty, obranné prostředky, dokonce i palnou zbraň. Jde nám v tu chvíli o život a je nutné tento zájem bránit. V případě, že nám ale pachatel ukradne hodinky a začne s nimi utíkat (nemá tedy zájem dále fyzicky škodit), nemůžeme se bránit použitím zbraně, protože v tuto chvíli by byla obrana vzhledem k útoku zcela zjevně nepřiměřená.

Častým excesem z nutné obrany je také nedodržení časové kontinuity. Nutná obrana je aplikovatelná, pouze pokud útok reálně přímo hrozí nebo trvá. Obrana započatá po ukončení útoku je již spíše pomsta (doběhnutí agresora, který mě před chvílí praštil a poté odešel). Naopak v případě, kdy útočník započal svůj útok verbálně a demonstruje svůj úmysl přikročit k fyzické konfrontaci, nemusíme čekat na tzv. „první ránu“, jak je často mylně medializováno. Již ve fázi přímo hrozícího napadení (např. ve chvíli agresivního verbálního jednání útočníka) můžeme prezentovat svou odhodlanost použít obranný prostředek nebo jiný nástroj obrany tím, že jej vytáhneme a připravíme k použití (vytažení teleskopického obušku, demonstrace zvukem sepnutím paralyzéro, úchop palné zbraně a příprava k tasení).

2.4 Trestní řád (Zákon č. 141/1961 Sb.)

Tento zákon se zabývá činností orgánů činných v trestním řízení při zjišťování trestných činů, jejich pachatelů a následnému potrestání. [21]

2.4.1 § 76 Zadržení osoby podezřelé, odstavec 2

Jeden z paragrafů, který se výjimečně týká i běžných občanů a poskytuje oprávnění omezit na osobní svobodě pachatele trestného činu.

„Osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, smí omezit kdokoli, pokud je to nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k

zajištění důkazů. Je však povinen tuto osobu předat ihned policejnímu orgánu; příslušníka ozbrojených sil může též předat nejbližšímu útvaru ozbrojených sil nebo správci posádky. Nelze-li takovou osobu ihned předat, je třeba některému z uvedených orgánů omezení osobní svobody bez odkladu oznámit.“ [22]

Příkladem z tématu této práce může být zadržení násilníka po přepadení jiného občana. Byl přistižen při trestném činu, mohu jej tedy dopadnout a omezit na osobní svobodě a tělesné integritě například zastavením a přidržením na místě, odkud mu nedovolím odejít. Musí však dojít k informování příslušných orgánů, které poté pachatele převezmou k řešení.

Z uvedených paragrafů vyplývá, že občan je dostatečně legislativně vybaven k ochraně sebe i jiných osob v případě fyzického napadení útočником nebo mimořádné události, ve které hrozí závažná újma na zdraví nebo škoda na majetku.

Institut nutné obrany umožňuje bránit se proti napadení sebe i jiných osob, dokonce důrazněji než vede útočnik svůj útok, pokud se naplní podmínka absence zcela zjevně nepřiměřené obrany a časové souběžnosti útoku a obrany. Takového útočníka je možné po trestném činu zadržet a omezit jej na osobní svobodě a tělesné integritě, pokud je to nutné k zajištění pachatele a kriminalistických důkazů. To vše je však podmíněno neodkladným informování příslušných orgánů a zadržené pachatele pouze do jejich příjezdu.

I v případě, že pachatel způsobí méně závažnou škodu, která se zcela očividně nedá považovat za trestný čin, má občan zákonné možnosti obrany. V tomto případě se jedná o paragraf o svépomoci, který umožňuje obránci zasáhnout i v těchto případech, pokud by přivolaná pomoc státních složek nedorazila včas, aby incidentu zabránila nebo pachatele dopadla při činu nebo bezprostředně poté.

Krajní nouze naopak umožňuje jednat způsobem, který by byl za normálních okolností trestným činem v případě, že tímto jednáním odvrátíme nebezpečí hrozící státem chráněnému zájmu. Je však nutné ujistit se, že nebezpečí nešlo odvrátit jinak nebo že způsobená škoda či újma je méně závažná než ta, která hrozila. V opačném případě se totiž jedná o nesplnění podmínek krajní nouze a ten, který tak konal, se sám dopustil trestného činu.

Zákon tak poskytuje dostatečný prostor každému občanovi bránit se. Toto právo však s sebou nese zodpovědnost za znalost významu jednotlivých paragrafů a schopnost jejich řádné aplikace v praxi.

3 KONCEPT KOMUNITNÍ BEZPEČNOSTI

Tato kapitola popisuje význam konceptu participace občana na bezpečnosti sebe a svého okolí. Nastíní také historické vazby České republiky na tuto filosofii a porovná ji s vybranými státy. Cílem je pouze deskripce problematiky. Analýza samotného konceptu bude předmětem dalších kapitol.

3.1 Obecný popis principu komunitní bezpečnosti

Koncept začlenění občanů do zajišťování osobní a komunitní bezpečnosti bývá označován mnoha termíny. V angličtině se nejčastěji používá termín *community policing* nebo *neighbourhood policing* (neighbourhood = sousedství). V češtině tento koncept bývá nazýván *sdílenou bezpečností*, *komunitní bezpečností* nebo se ponechává bez překladu jako *community policing*. [23, 24]

Ve většině případů je *community policing* chápána jako prevence kriminality díky spolupráci veřejnosti a státních orgánů založená na aktivní oboustranné komunikaci. Řešenou problematikou bývají kriminogenní faktory v dané lokalitě nebo komunitě a společné řešení těchto problémů. Často se jedná o majetkovou trestnou činnost, drogovou problematiku, výtržnictví a jiné záležitosti veřejného pořádku. [24]

Jak bylo prezentováno v úvodu práce, tématem je problematika participace občana na zajištění bezpečnosti při protiprávním jednání pachatele násilného nebo teroristického útoku. Z tohoto důvodu bude dále tento koncept nazýván *osobní a komunitní bezpečností* (dále jen OKB).

Koncept OKB je filosofický přístup vycházející z premisy, že v místě protiprávního jednání, ve chvíli, kdy se tento čin děje, je nízká šance, že jsou přítomny státní bezpečnostní složky, které by mohly proti tomuto jednání včas zasáhnout. Státní orgány tak řeší tyto incidenty represivně a teprve poté, co jsou o páchání trestné činnosti informovány, dopraveny na místo a zorientovány v dané lokalitě, zúčastněných osobách a předcházejících událostech. Dochází tak k časové prodlevě, která mnohdy umožní pachateli způsobit další škody na majetku nebo újmu na zdraví. Tuto myšlenku vystihují slova šéfa české protiteroristické jednotky Útvar rychlého nasazení (URNA) Libora Lochmana: „Problém je v tom, že policie nemůže být všude, a nikdy ani nebude. Natož protiteroristické jednotky. Nemůže se tedy postavit teroristům, když to lidé ve smrtelném ohrožení nejvíce potřebují. Takový požadavek je absolutně nereálný.“ [25]

Ten, kdo je však na místě jako první, je občan, který se právě v daný čas na daném místě nachází. Pokud by tento občan byl schopen ihned pohotově a adekvátně zasáhnout, mohl by zavčasu učinit přítrž jednání útočníka a překazit jeho úmysly nebo alespoň zmírnit dopad jeho jednání. Z tohoto hlediska je tak občan schopný efektivně zasáhnout nejlepším bezpečnostním opatřením tzv. měkkých cílů. Zohlednit tak roli veřejnosti je podle teorie OKB efektivním nástrojem ke kontrole kriminality. [26]

3.2 Historické kořeny konceptu OKB v České republice

První zmínky o *community policingu* se v České republice objevují teprve počátkem 90. let 20. století ve spojitosti s globalizací a propojením republiky se Západem. Myšlenková podstata má však na našem území hlubší kořeny. Kupodivu myšlenka občanské odpovědnosti za bezpečnostní prostředí se v minulosti projevovala více než v současnosti.

Dobrovolnictví v otázce bezpečnosti má na našem území počátky v městských ostrostřeleckých spolcích, které vycházely z městských gard období středověku. Původně se jednalo o paramilitární skupiny pro vojenskou ochranu města, časem ale sloužily jako pomocné sbory strážní služby. Jejich náplní tak bylo dobrovolné zajišťování veřejného pořádku v obcích.

Se vznikem Československé republiky v roce 1918 byla založena Česká obec sokolská. Ta sehrála významnou občanskou roli při zajišťování bezpečnosti v nově vzniklém politickém útvaru, kde plnila roli „Národních stráží“. Důvěra vložená do této organizace demonstruje fakt, že jí byla svěřena pomocná role při ostraze veřejných objektů a dokonce i ústavních činitelů.

Při napadení země Německem v roce 1938 byl Sokol nejpočetnější pomocnou silou při obraně Československa.

Pro úplný kontext občanské participace na bezpečnostním systému je nutné zmínit i negativní hledisko této doby a to snadnou zneužitelnost těchto skupin v boji proti legitimní vládě a demokracii, k zastrašování, šikanování a ohrožování vybraných sociálních a politických skupin. V době první republiky bylo běžné organizovat ozbrojené sbory politických stran. Jak se patologická forma dobrovolnické činnosti v bezpečnosti může projevit, demonstruje

existence komunistických Lidových milic a československá varianta nacistických SA a SS - Freiwilliger Schutzdienst¹. [28]

Po roce 1948 byla participace občanů na veřejné bezpečnosti nežádoucím jevem. Cílem komunistického režimu byla absolutní dominance v této oblasti. Výjimkou byly kupříkladu Lidové milice, striktně řízené komunistickou stranou. Přes jejich vojenský charakter směřovaly jejich úkoly k veřejnému pořádku. [29]

Druhou skupinou byly Pomocné strážce Veřejné bezpečnosti. Jednalo se o pomocný sbor dobrovolníků, kteří mimo svá občanská povolání asistovali Veřejné bezpečnosti. K této činnosti procházeli řízeným výcvikem. [28]

Po Sametové revoluci v roce 1989 byly patrné obavy ze zneužití dobrovolnických bezpečnostních organizací. Všechno předchozí bylo zrušeno a bezpečnostní oblast byla pouze doménou státu. Jakákoliv participace občanů na bezpečnosti byla chápána jako protiprávní. Zákon o sdružování občanů č. 83/1990 Sb. zakazuje občanům ozbrojené sdružování, stejně jako jakékoliv slučování, které by zasahovalo svým rozsahem do úkolů státních orgánů. [29]

V nedávné minulosti je patrné uvolnění v této oblasti. Policie České republiky iniciovala několik projektů týkající se prevence bezpečnosti. Jejich nastavení je však jednosměrné a snaží se spíše projevit pochopení práce policie u občanů. [28]

3.3 Komparace konceptu OKB s vybranými státy

Dobrovolnická participace občanů na zajišťování bezpečnosti je v určité míře rozvinuta ve všech vyspělých zemích. Některé z nich mají poměrně hluboce zakořeněnou dobrovolnickou strukturu. Pro ilustraci bude níže uveden stav ve vybraných státech.

3.3.1 Spojené království Velké Británie a Severního Irska

V této zemi je nejrozsáhlejším dobrovolnickým programem *special police constables* (v překladu „zvláštní strážníci“). Tito občané fungují v rozsahu 4-16 hodin měsíčně jako občanská pomocná síla policie. Disponují stejnými oprávněními jako řadový policisté. Jejich náplní je pěší či motorizované hlídkování a pomoc při ostraze veřejných akcí (koncerty, slavnosti,

¹ Polovojenská uniformovaná organizace oficiálně povolena tehdejším ministrem vnitra. Byla inspirována nacistickou organizací SA. Původně sloužila k zajištění veřejného pořádku na akcích SdP, poté byla zneužita k úderům proti odpůrcům nacistické strany na území Československa. [27]

sportovní akce...). Tito dobrovolníci svým počtem dosahují cca 13% celkového počtu profesionálních policistů.

Další složkou jsou *employer supported policing* (policejní činnost podporovaná zaměstnavateli). Konkrétní instituce, jako jsou nádraží, nemocnice, větší obchodní domy financují dobrovolníky, kteří se podílejí na bezpečnosti uvnitř a v okolí objektu.

To, že stát vnímá potřebu začlenění občanů do bezpečnostního systému, je demonstrováno i faktem, že pracuje s adolescenty, které začleňuje do programu *volunteer police cadets* (dobrovolní kadeti policie), kde členové ve věku 14-19 let prochází výcvikem v uniformě a podílejí se na tematických aktivitách.

Velkou popularitu získal ve Velké Británii projekt *Crimestoppers* původem z USA. Jeho základem je telefonní linka, kam mohou občané anonymně podat informaci o protiprávním jednání. Není zde nutné uvádět své údaje jako v případě ohlášení na policejní linku. Na základě *Crimestoppers* vznikl ve Velké Británii také koncepčně obdobný televizní pořad, díky kterému je zatčeno průměrně 14 osob denně a vyřešeno 50 vražd ročně. [28, 30]

3.3.2 Nizozemské království

V této zemi působí až na 3000 policejních dobrovolníků, kteří absolvují stejný výcvik jako řadoví policisté. Mohou tak pomáhat se standardní policejní činností. Mimo tyto dobrovolníky je součástí bezpečnostního systému země také další necelá tisícovka dobrovolných pomocných policistů, kteří absolvují pouze základní kurz a mají tak také menší pravomoci.

Podobně jako v jiných zemích i v Nizozemsku se uchytil projekt *Crimestoppers*, který zde funguje od přelomu tisíciletí. Během prvních měsíců dopomohl projekt k objasnění přibližně 10% hlášených případů, včetně asi 60 vražd. Po několika letech od počátku *Crimestoppers* v Nizozemsku došlo k zahájení rozšíření – projektu *Bezpečné Nizozemsko*, která slouží k navázání informační spolupráce s veřejností a hlášení všech podezřelých aktivit, včetně indicií k možnému teroristickému útoku. [28, 31]

3.3.3 Spolková republika Německo

Vzhledem k tomu, že Německo je složeno ze 16 spolkových zemí, v každé je situace dobrovolnictví v bezpečnostním sektoru mírně odlišná. Obecně lze ale říci, že ve všech zemích je podporován aktivní podíl občana na bezpečnostní situaci. Dobrovolné bezpečnostní stráže fungují většinou v civilním oděvu a vykonávají pěší hlídkovou činnost v průměrném rozsahu

15 hodin měsíčně. Vybaveni jsou od obranných sprejů až po služební palné zbraně a donucovací prostředky. Dobrovolníci procházejí výcvikovým školením v rozsahu 40-60 hodin. Jejich primárním úkolem je být v terénu a zvýšit tak šanci na lokační dostupnost v případě trestného jednání. Jejich pravomoci tak zahrnují zjišťování totožnosti podezřelých osob, zadržování pachatelů trestné činnosti a jejich následné předání profesionální policii. [28]

3.3.4 Francouzská republika

Ve Francii existují dvě dobrovolnické struktury. První jsou civilní dobrovolníci - policejní rezervisté, kteří se podílejí na zajišťování veřejného pořádku. Druhou skupinou jsou bezpečnostní asistenti, kteří v počtu 12-15 tisíc vykonávají uniformovanou pochůzkovou činnost. Oběma skupinám náleží pravomoci policejního důstojníka, ale reálně žádnou hodnotu nemají. Přesto slouží se zbraní. Stát tyto dobrovolníky podporuje finanční odměnou. Okrajově do této tematiky spadají i policejní čekatelé v počtu kolem 14 tisíc, kteří mohou obdobně participovat na bezpečnostní prevenci. [28, 32]

3.3.5 Švédské království

Zcela odlišný přístup státu k dobrovolnické činnosti v bezpečnosti má Švédsko. Zde vznikly v první třetině 20. století podpůrné policejní sbory, které jsou nasazovány při civilní obraně (havárie většího rozsahu, evakuace, pátrání po pohřešovaných, přírodní katastrofy, dopravní havárie, ostraha velkých akcí...). Příslušníci této struktury fungují ve svém vlastním domácím prostředí a využívají tak místní znalosti. Za své členství platí vstupní poplatek a následně roční taxu. Členové jsou poměrně profesionálně školení v metodice policejní práce, právu, první pomoci, krizové komunikaci a profesní obraně a sebeobraně. [28]

3.3.6 Spojené státy americké (USA)

USA má vzhledem ke svému historickému vývoji a bezpečnostní situaci federace mnoho projektů pro participaci občanů na zajištění bezpečnosti. Tradičně cílí na vlastenectví občanů. Souhrnně jsou označováni jako *volunteers-in-policing* (policejní dobrovolníci). Kromě základní pochůzkové a pořádkové činnosti jsou profilováni civilní odborníci různých specializovaných oborů. Cílem je zajistit dostatek odborníků širokého spektra odborností pro zajištění soudních důkazů z míst činů. Reflektuje se tím nedostatečné množství forenzních specialistů.

Již zmíněný program pro zapojení občanů do kontroly a represí kriminality – *Crimestoppers* – vznikl právě v USA v 70. letech 20. století. Principem je zřízení telefonní linky oddělené

od standardní tísňové linky policie. Na tuto speciální linku mohou volat občané a sdělovat relevantní informace o spáchaných trestních činech. Při tomto ohlášení nemusí občan sdělovat své jméno, podávat svědectví na služebně policie, ani následně svědčit u soudního procesu. Ohlášení zločinu je tak zcela anonymní.

Projekt *Crimestoppers* má své vlastní mediální propagační kampaně informující širokou veřejnost. Propagace je financována z velké části nadacemi a privátními dárci. [28, 33]

3.3.7 Stát Izrael

Zcela extrémním případem zapojení občanů do bezpečnostního systému země představuje Izrael. Vzhledem k velice vyhocené situaci, za které Izrael vznikl, stojí bezpečnostní politika země na vysoké militarizaci všech sektorů. Od svého počátku je Izrael vystaven neustálým hrozbám ze všech stran. Povinnou vojenskou službu zde vykonávají všichni ve věku 18-21 let, včetně žen.

Důraz je kladen na širokou základnu vycvičených vojenských záloh, která tvoří až 65% izraelských obranných sil.

Je zřejmé, že v případě tohoto státu se nejedná o dobrovolnou participaci občanů. Je však modelovým příkladem, na kterém lze ukázat, že lze občana do vysoké míry začlenit do bezpečnostního systému státu. [28]

Izrael je terčem velmi častých teroristických úkolů, kdy jsou napadáni občané i vojáci na ulicích noži i jinými zbraněmi. Jsou tak zemí, která má s tímto typem terorismu velké, ne-li největší, zkušenosti. Je tak nutné se nad izraelským modelem OKB zamyslet. Lze úspěšně predikovat, že není možné převzít kompletní model, tak jak je. Domnívám se ale, že lze upravit a aplikovat (nebo pouze jeho část) na podmínky České republiky.

Izraelské obyvatelstvo bylo několikrát vyzváno k aktivnímu přístupu k řešení bezpečnostní situace v kontextu novodobého terorismu. Mluvčí izraelského premiéra řekl že „*svojí důležitou roli v rámci právního státu má i civilní obyvatelstvo. Vyzýváme Izraelce k bdělosti a úzké spolupráci s bezpečnostními orgány naší země, abychom tuto hrozbu porazili.*“ [34]

Izraelský bezpečnostní odborník, který 14 let sloužil v elitní protiteroristické jednotce Izraele, v roce 2016 prohlásil: „*Svět není bezpečným místem a ti, co si stěžují na zbraně, o nich nic neví. Svět je plný teroristů a my potřebujeme co nejvíce těch dobrých chlapců, aby je zastavili. Ať tedy politici, když chtějí odzbrojit lidi, nejprve zakáží svým bodyguardům tytéž zbraně používat. Pak se uvidí.*“ [35]

Potvrdil také efektivitu zastavení útočníka adekvátně vybaveným a schopným občanem oproti policejním složkám: „*Všechny teroristické útoky v Izraeli jsou zastaveny během několika minut nějakým ozbrojeným občanem, který je poblíž. Mnohem dříve, než na místo dorazí policejní zásahový tým.*“ [35]

Izraelský model je jistě velmi kontroverzní a může působit extrémně. Je však třeba si uvědomit kontext, v jakém je aplikován. Celý rozhodovací proces státu vychází z faktu, že je neustále ve válečném stavu plném každodenních útoků. Koncept „národa ve zbrani“ je tak reflektováním lokálních potřeb nutných k udržení konzistence a suverenity státu. Díky jejím zkušenostem je však záhodno pokusit se z tohoto modelu vytěžit vše, co lze transformovat a aplikovat v našich podmínkách na naše potřeby.

3.4 Aplikace ekosystémové teorie

Filosofie potřeby začlenit do bezpečnostního systému země i její občana je podporována i teorií ekosystému, ve které lze nalézt mnoho podobností.

Pro úplné pochopení této teorie nepoužívá pojem „bezpečnost“, který mnohdy nestačí ke správnému popisu stavu, kdy kolektivní snahy čelí společně rostoucím rizikům, nestabilitě, nepředvídatelnosti v globalizovaném světě. Místo toho toto slovo nahrazuje pojmem *resilience*, neboli odolnost. Tento pojem se vymaňuje ze zatížených pojmů jako obrana, ochrana, bezpečnost, které implikují státostředné zájmy.

Pojem *resilience* však v sobě spojuje mnoho příbuzných významů, které se v češtině těžko spojují pod jedním výrazem. Zahrnuje tak pružnost, houževnatost, pevnost, robustnost a reakceschopnost. [28]

Podle teorie ekosystémů je *resilience* „*schopnost systému vstřebávat narušení a reorganizovat se během probíhajících změn tak, aby si v podstatě podržel stejnou funkci, strukturu, identitu a zpětné vazby.*“ [36]

Jiná definice, která je aplikovatelnější na teorii občanského zapojení do systému bezpečnosti, říká, že se jedná o „*schopnost subjektu – ať už osoby, instituce či systému – přestát náhlé, neočekávané šoky a být schopen se následně rychle zotavit.*“ [37]

Teorie ekosystémů dále prezentuje, že systémy, které jsou ve vyšší míře diverzitní, tak jsou také stabilnější při přijímání negativních jevů [28]. S aplikací na téma této práce lze předpokládat, že společnost, která se stane dobrovolně součástí bezpečnostního systému a bude připravena ke kolektivnímu a participativnímu řešení problémů (násilných útoků a

terorismu) a zapojí tak široké spektrum prvků společnosti, tak také lépe, rychleji a efektivněji vyřeší daný problém, než kdyby byl problém řešen úzkou skupinou prvků (tedy spoléhání se pouze na profesionální orgány k tomu určené – občanská pasivita).

Zde stojí za povšimnutí paralela s vybranými evropskými zeměmi, které se potýkají s terorismem. Většina z nich spoléhá na profesionální útvary policie. Řadoví policisté zajistí místo a čekají na protiteroristickou zásahovou jednotku. Běžní občané se na tomto vůbec nepodílejí. V těchto zemích platí přísný zákaz nošení zbraní, ale často také i obranných prostředků. Společnost je tak odkázána na řešení úzkou skupinou osob, které jsou k tomu určeny.

Naproti tomu již zmíněný Izrael vykazuje prvky stabilního ekosystému, kde je každý připraven zasáhnout podle svých možností. Jak bylo citováno výše, teroristu na ulici zde zastaví nejbližší občan se zbraní. [35]

Tato kapitola představila teoretický rámec konceptu zajištění osobní a komunitní bezpečnosti za pomoci potenciálu obyvatelstva České republiky. Na prezentovaných příkladech z jiných států lze demonstrovat, že tato myšlenka není nereálná, a že v mnoha vyspělých státech je běžnou praxí bezpečnostní potenciál občanů komponovat do systému bezpečnosti. Jistá tradice existuje i v podmínkách České republiky. V současnosti však u nás není zapojení občanů nijak oficiálně podporováno a organizováno. Vzniká tady velký prostor pro reformu bezpečnostního systému a využití zatím nevyužitého potenciálu.

Cílené zapojení občanů by přineslo benefity díky diverzitě jednotlivých aktérů. Na příkladu ekosystémové teorie lze deklarovat, že systém založený na vzájemném doplnění různorodých prvků je stabilnější a odolnější než jakási bezpečnostní monokultura spoléhající pouze na nepočetné stavy profesionálních bezpečnostních složek.

Cílem bezpečnostního systému země by tak mělo být vytvoření široké množiny aktérů z co nejvíce diverzitním původem. Výsledkem bude organická a odolná struktura schopná řešit násilné útoky rychle, efektivně a s postupnou eskalací řešení podle možností (občan - další občané – řadová policie – speciální útvary policie), kdy se však útok začne řešit hned a je vysoká šance na jeho zastavení v průběhu postupného řešení (například již na úrovni zásahu občana).

4 OFICIÁLNÍ NÁZORY NA PARTICIPACI OBČANŮ NA BEZPEČNOSTNÍM SYSTÉMU ČESKÉ REPUBLIKY

Tato kapitola provádí rešerši názorů vztahujících se k občanovi, coby součástí bezpečnosti České republiky. Vzhledem k aktuálnosti tématu a jeho palčivosti jsou patrné dva protichůdné názory. Jeden směr je pro ponechání bezpečnosti občanů výhradně v rukou státních složek. Druhý názor zastává filosofii občanské odpovědnosti v případě násilného či teroristického útoku. Dle druhého tábora by měl mít občan možnost nosit pro ochranu sebe a okolních občanů zbraň, se kterou by měl mít zákonnou možnost nebo dokonce povinnost zasáhnout proti probíhajícímu útoku tak, jak je to například nastaveno v Izraeli. Přestože v současnosti převládá první názor, podle kterého by měla být bezpečnost zajištěna zapojením do evropských bezpečnostních struktur a činností českých bezpečnostních sborů, druhý tábor není nikterak malý a jeho hlas jde silně slyšet. Je tak možné, že se časem stane dominantním názorem a občan tak bude aktivněji angažován v bezpečnostní politice a bude pozitivněji vnímán při zajišťování osobní a komunitní bezpečnosti.

Dominance prvního názoru je také možná způsobena tím, že mnoho jejich stoupenců by bylo pro zapojení občanů do bezpečnosti, ale nedokáží specifikovat, v jaké formě by tato spolupráce měla existovat. Prozatím se tedy kloní raději k prvnímu táboru, než aby podporovali nehotovou formu, která by mohla přinést problémy svou nedotažeností.

Představitelé České republiky jsou si vědomi potřeby zapojení širší veřejnosti do systému zajišťování bezpečnostních zájmů země. Důkazem toho je oficiální dokument Bezpečnostní strategie České republiky, která uvádí, že *„Pro účinné zajištění vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva je významná rovněž spolupráce s občany, občanskými sdruženími působícími v oblasti bezpečnosti a využití dobrovolnické služby. Podíl na zajištění individuální bezpečnosti mají soukromé bezpečnostní služby, které zajišťují zejména ostrahu a ochranu majetku a osob.“* [38]

Zajímavá je zmínka o soukromých bezpečnostních službách (SBS), které jsou specifickým bezpečnostním aktérem. V současném stavu jsou limitovány zejména Živnostenským zákonem. V důsledku toho není jednotný a měřitelný způsob kontroly kvality poskytování těchto služeb. Pracovníci těchto služeb jednají v rámci stejných legislativních rámců, jako každý jiný občan. Pro řešení protiprávního jednání nemají žádné pravomoci navíc. Je však patrná

snaha tento segment sjednotit připravovaným zákonem upravujícím činnost firem působících v průmyslu komerční bezpečnosti. To by mohlo znamenat první krok k tomu, aby se s SBS seriózně počítalo v bezpečnostním systému státu.

Jedná se o velmi důležitý krok s přihlédnutím k faktu, že mnoho měkkých cílů je fyzicky stráženo právě pracovníky SBS. Ti jsou tak první, kteří mají možnost spolu s ostatními občany reagovat na případné protiprávní jednání. Od pracovníků SBS se navíc takové jednání vzhledem k profesi očekává. Jak uvádí bývalý ředitel Institutu pro ochranu měkkých cílů Zdeněk Kalvach, ochrana měkkých cílů státními složkami je často neposkytnuta z důvodu, že by se jednalo o protekční státní ochranu soukromým subjektům. [39]

Na jednu stranu tak stát přiznává velký podíl na zajištění bezpečnosti soukromými firmami, na druhou stranu dosud stále nebyl po několika pokusech přijat zákon, který by SBS koncepčně standardizoval a pracoval s jejím potenciálem k ochraně obyvatelstva. Nutno dodat, že ani současný návrh zákona o SBS neposkytuje strážným žádné pravomoci navíc. Toto je však dobře, legislativní nástroje jsou dostatečné. Co však chybí, je informační a metodická podpora státu SBS k participaci strážných na veřejném pořádku. Zmínění pracovníci zajišťující ostrahu měkkých cílů jsou totiž placeni klienty výhradně pro ostrahu jejich majetku. To s sebou nese jisté úskalí. SBS jsou založeny na komerční bázi, tudíž se kvalita jejich služeb odráží od fakturační sazby smluvené s klientem. Z této sazby hradí náklady na zaměstnance, jeho vybavení, případně strukturu managementu. Po odečtení těchto a mnoha dalších nákladů musí firmě zůstat finanční prostředek, který je pro firmu rentabilní, aby naplnila svůj podnikatelský cíl. V případě nízkých finančních prostředků od klienta pak dochází k úsporám na nákladech (tedy nejčastěji mzda zaměstnance), které se následně odráží na kvalitě strážného, kterého je možné za tuto mzdu najmout. V mnoha případech tak kvalita strážných kvůli situaci na trhu komerční bezpečnosti nedosahuje kvalit, které by mohly být přínosné pro posílení bezpečnosti občanů v daném objektu.

Přestože průběžně dochází k jisté valorizaci fakturačních sazeb, není rovnoměrné s nárůstem mzdových nákladů na zaměstnance. Tento segment služeb je řízen pouze pomocí tržní ekonomiky, kdy často vyhrávají nejnižší nabídky. Vzhledem k tomu, že na území České republiky podniká kolem 1300 bezpečnostních agentur [40], ty z nich, které se snaží držet jistý standard kvality, mají svou činnost ztíženu existencí menších nebo méně úspěšných firem,

kteřé pro to, aby získali zakázku, nabízejí podhodnocené fakturační sazby, mnohdy až dumpingové (dotační) ceny se strategickým výhledem do budoucna.²

Problémy s koncepčním pojetím zapojení občana do bezpečnostního systému dále výstižně specifikuje dokument Ministerstva obrany České republiky *Koncepce přípravy občanů na obranu*:

- *„liberální pojetí povinností občanů k obraně státu, zakotvené v příslušných právních předpisech, předpokládá povinnou přípravu občanů k obraně pouze v zákonem stanovených případech a režim přípravy zachovává i v situacích kdy se stát, vzhledem k vývoji bezpečnostní situace, nutně připravuje na uplatňování svých funkcí v přísnějším režimu, nebo když již takový stav nastal;*
- *nejsou nastaveny systémové a organizační vazby, které by umožnily přípravu (výchovu a vzdělávání) občanů k obraně v žádoucím rozsahu a s potřebným obsahem realizovat;*
- *právní úprava sice zmiňuje realizaci přípravy občanů k obraně, ta však není provedena dalšími právními předpisy, ani jiným způsobem rozpracována;*
- *nejsou dostatečně alokovány a využívány finanční prostředky pro přípravu občanů k obraně;*
- *problematika přípravy občanů k obraně není v potřebném rozsahu zahrnuta do osnov základních a středních škol a je zaměňována za ochranu obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí nevojenského charakteru;*
- *v Plánu obrany není rozpracován systém přípravy občanů k obraně státu v období zhoršování bezpečnostní situace v důsledku ohrožení vojenského charakteru a za stavu ohrožení státu;*
- *neexistuje koordinovaný přístup a podíl rezortu Ministerstva obrany při zařazování problematiky obrany státu do studijních programů vysokých škol, proto příprava nemá jednotný obsah a její úroveň je závislá na připravenosti konkrétních lektorů a učitelů;*

² SBS nabídne velmi nízkou fakturační sazbu, která pro klienta může být lákavá. Tím sice SBS musí najmout pracovníky za minimální mzdu nebo je dotovat, má ale vidinu získání dalších zakázek na základě získané reference.

- *není využíváno pozitivních zkušeností z řešení přípravy občanů k obraně z jiných zemí (např. Polsko, Maďarsko).“ [41]*

Tento materiál vychází z premisy, že občan České republiky je zákonem povinován chránit svou vlast, přestože došlo k profesionalizaci Armády České republiky a zrušení základní vojenské služby. Autoři jsou si vědomi, že míra připravenosti občanů k zajištění bezpečnosti je klíčová pro funkčnost bezpečnostního systému země. Občan je zde chápán zároveň jako subjekt i objekt, který zastává specifické místo v bezpečnostní otázce státu.

Tento dokument se zabývá zejména vojenskými hrozbami a sekundárně připraveností na krizové stavy, přírodní pohromy, havárie a humanitární pomoc. Dá se však předpokládat i podobné stanovisko vůči hrozbám fyzického napadení občana a teroristického útoku.

Zajímavým případem, který ukazuje názor českých politiků na občana coby součást bezpečnostního systému země, je snaha Evropské unie prosadit směrnici, která omezujícím způsobem upraví vlastnictví zbraní a jejich nošení.

Evropský parlament dva roky po teroristických útocích v Paříži, kde byly použity střelné zbraně, schválil nařízení, které upraví držení některých palných zbraní. Mimo jiné bude možné držet zbraň s maximální kapacitou zásobníku deset nábojů. Přestože se nejedná o jakékoliv odzbrojení veřejnosti a pro sebeobranu tato směrnice poskytuje dostatek prostoru (pro většinu sebeobránných situací, kdy je použita palná zbraň, zcela postačuje deset ran v zásobníku), je to zbytečná komplikace pro některé střelce, kteří chtějí vlastnit vícekapacitní zásobníky nebo nově zakázané dlouhé zbraně.

Interesantní je zejména reakce české politické scény. V rámci zastoupení v Evropském parlamentu se v této otázce shodli prakticky všichni zástupci České republiky, nehledě na politickou stranu, ke které se hlásí.

Společně připravili návrhy k nové evropské legislativě. K těm se sice nedostalo a zákon byl zbytkem europoslanců odhlasován, reflektuje to však názor české politické scény.

Politici na domácí scéně se také snaží přijít s řešením, jak evropskou směrnicí obejít. Argumentují zejména fakty, že kriminálník nebo terorista si pravděpodobně nepůjde zakoupit zbraň k útoku legálně a využijí spíše černého trhu. [42]

Tehdejší ministr vnitra Milan Chovanec navrhoval začlenit právo vlastnit zbraň do Ústavního zákona o bezpečnosti ČR. [G] Ta by pak byla nadřazena evropské zbraňové směrnicí.

Senát však tuto ústavní novelu neschválil vzhledem k převládajícímu názoru, že ústavní právo bránit sebe, okolí a stát je potenciálně zneužitelné a nebezpečné. [42, 43]

Autoři ústavní novely však do budoucna počítají s aktivnějším zapojením držitelů zbraní do obrany země. Ti by měli být dokonce ze zákona povinni zasáhnout v případě teroristického útoku. Toto je však pouze předpokladem do budoucna. Ústavní novela žádnou takovou formulaci neobsahovala a je to spíše podnětem k novelizaci branného zákona nebo zákona o zbraních. [44]

Od počátku návrhu evropské zbraňové směrnice až do současnosti jsou českou střeleckou komunitou iniciovány bezpočty petit proti regulaci zbraní, které jsou distribuovány mezi mnoho petičních a sběrných míst. Tyto petice proti regulaci zbraní také poukazují na nebezpečí špatného definování pojmů. Své obavy demonstrují na případu Holandska, kde již byla podobná legislativa implementována. Zde do zakázaných sebeobránných prostředků spadají například i nože, obranný sprej, teleskopické obušky, ale například i hole. Vzhledem k velmi obecné definici pojmu zbraň (viz kapitola 1), je nanejvýš důležité pojmut aplikaci novelizace precizně a vyvarovat se nechtěným restrikcím. [45]

Viditelný je rozpor mezi názory české politické scény a bezpečnostních odborníků. Jak bylo uvedeno výše, přes jisté návrhy opatření k zachování práv střelců, nakonec tato úprava přijata nebyla. Stát se tak přiklonil k restrikcím vůči nošení zbraně pro sebeobranu a obranu svého okolí a státu.

Odborníci však zastávají radikálnější názor. Jak již bylo uvedeno, šéf české protiteroristické jednotky URNA chápe, že policie nemůže být všude a je tedy v rukou občanů zajistit první kroky proti útočníkovi. *"Pokud ale není v silách žádné státní moci úplně teroru zabránit, mají lidé přece právo se sami bránit."* [25] Argumentuje šéf URNA Libor Lochman.

Bývalý policejní metodik Ministerstva vnitra a zkušební komisař Pavel Černý říká, že je znatelný nárůst počtu legálně držných zbraní. Tito lidé patří mezi nejprověřovanější osoby v České republice. Při druhém přestupku spojeném s alkoholem, řízením pod vlivem návykových látek přichází o zbrojní průkaz. *"Lidi vede legální vlastnictví zbraně ke slušnějšímu a zodpovědnějšímu jednání, jakkoliv to může mnohým znít zvláštně."* [46]

Pořizování zbraní chápou dle Černého občané jako projev odpovědnosti za bezpečnost sebe a svých blízkých v kontextu nárůstu násilné kriminality a terorismu v Evropě. Pavel Černý hodlá pokračovat v aktivitách pro zachování možnosti nosit zbraň pro sebeobranu a je proto

také autorem výzvy *Noste své zbraně, abyste mohli lidem pomoci v místech, kam policie ještě nedorazila*. [46]

Analýza současného stavu oficiálních pohledů na participaci občanů na systému bezpečnosti přinesla nevlídné výsledky. Převažující názor neukazuje na reálnou snahu začlenit občana do bezpečnostního systému země. Pozitivní však je, že existují silné minoritní tlaky na změny přístupu k této problematice. Existují tak základy pro budoucí pozitivní rozvoj v tomto ohledu. Dynamický vývoj bezpečnostního prostředí tak možná tento trend ovlivní.

5 HROZBY A RIZIKA OBČANA ČESKÉ REPUBLIKY

Tato kapitola má za cíl vyspecifikovat nejpravděpodobnější hrozby pro občana České republiky z pohledu násilné kriminality a terorismu a popsat související rizika.

Vzhledem k tomu, že Česká republika průběžně aktualizuje bezpečnostní prostředí na svém území a výsledky prezentuje ve svých dokumentech, jsou zdroje k tomuto tématu dobře dostupné. Téma práce však vyžaduje další filtrování získaných dat tak, aby se výsledky týkaly výhradně tématu práce.

Základním dokumentem bezpečnostní politiky je *Bezpečnostní strategie České republiky*. Ta slouží jako nástroj vlády České republiky pro specifikaci bezpečnostní situace a vytyčení úkolů, které jsou nutné zajistit pro bezpečnost obyvatel a obranu země. Tento materiál prochází průběžnou revizí a reaguje tak na změny v bezpečnostním prostředí.

Bezpečnostní strategie v kontextu tématu této práce definuje jako nejzávažnější hrozby pro občana čtyři oblasti:

- Terorismus
- Negativní aspekty mezinárodní migrace
- Extremismus a nárůst interetnického a sociálního napětí
- Organizovaný zločin [48]

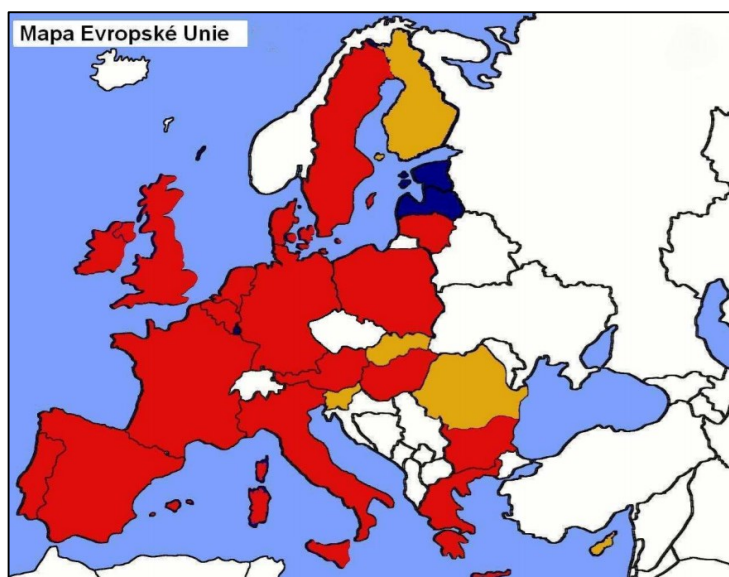
Tento dokument pracuje s charakterem současných bezpečnostních hrozeb a nutností pojmout přístup k zajištění bezpečnosti komplexně a v širokém spektru aktérů. „Úspěšné prosazování bezpečnostních zájmů vyžaduje také zapojení občanů, právnických a fyzických osob a orgánů veřejné správy do zajištění bezpečnosti a celkové posilování odolnosti společnosti vůči bezpečnostním hrozbám.“ [48]

Z pohledu terorismu a násilných útoků je zlomový bod rok 2014, kdy samozvaný *Islámský stát* vyhlásil nezávislost, přičemž bylo vyhlášeno i obnovení islámského chalífátu. [49]

Česká republika dosud nebyla cílem náboženského terorismu. S přihlédnutím k statistikám se však dá předpokládat, že se jedná pouze o otázku času.

Obrázek níže tuto skutečnost ilustruje. Země vybarvené červenou barvou označují státy, kde v letech 2006 až 2012 došlo k teroristickému útoku nebo zde byly takové útoky překaženy ve stádiu příprav.

Oranžově jsou pak označeny státy, kde došlo alespoň k zatčení osob důvodně podezřelých z participace na teroristických aktivitách. [50]

Obr. 5. Mapa terorismu v Evropské unii [50]

Z pohledu ostatní trestných činů týkajících se osobní a komunitní bezpečnosti má dostatečnou vypovídající hodnotu databáze mapy kriminality zveřejňovaná obecně prospěšnou společností Projekt otevřené společnosti, o.p.s., která převádí policejní statistiky do tabulkových a mapových podkladů.

Tabulka níže je statistikou pro únor 2014 až únor 2018. Vyfiltrovány jsou pouze trestné činnosti násilného charakteru a trestné činy bezprostředně se týkající osobní a komunitní bezpečnosti. Z těchto podkladů vyplývá, že fyzické útoky, úmyslné ublížení na zdraví a loupeže násilného charakteru jsou v rámci České republiky poměrně častými případy, které je možné řešit v rámci konceptu osobní a komunitní občany, tedy občany přímo na místě dění trestného činu. [48]

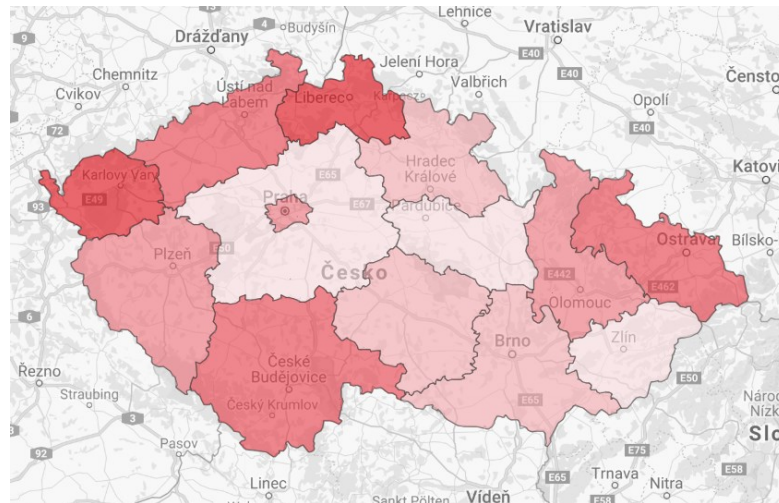
Tab. 1. Statistika trestných činů ČR 2014 – 2018 [51]

TRESTNÉ ČINY	POČET
Vraždy	52263
Znásilnění	2583
Fyzické útoky	49113
Vraždy sexuální	6
Vraždy motivované osobními vztahy	321
Vraždy na objednávku	8
Vraždy ostatní	232
Násilné činy	55594

Zabití	4
Únos	36
Loupež	7679
Loupeže na finančních institucích	114
Násilí proti úřední osobě (vyjma policistů a strážníků)	307
Násilí proti úřední osobě - příslušníkovi Policie ČR	1853
Násilí proti úřední osobě - příslušníkovi obecní policie	641
Úmyslné ublížení na zdraví	20621
Rvačky	79
Násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel a jednotlivci	152
Braní rukojmí	4
Nebezpečné vyhrožování	8451
Nebezpečné pronásledování	1750
Omezování a zbavení osobní svobody	757
Porušování domovní svobody	8952
Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru	1197
Týrání svěřené osoby	704
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	2157
Omezování svobody vyznání	0
Útisk	111
Ostatní násilné činy	25
Mravnostní činy	4784
Sexuální nátlak	213
Pohlavní zneužívání v závislosti	301
Pohlavní zneužívání ostatní	2659
Komerční forma sexuálního zneužívání v závislosti	9
Komerční forma sexuálního zneužívání ostatní	24
Ostatní pohlavní úchytky	1294
Kuplířství	201
Obchodování s lidmi	83
Krádeže prosté	49631
Krádeže kapesní	49596
Krádeže při pohlavním styku	35
Ostatní činy	15837
Výtržnictví	11954
Výtržnictví na sportovních a veřejných akcích	238
Výtržnictví - útoky na záchranáře	11
Požáry	3561
Výbuchy	73
Zbývající činy	149
Veškeré dopravní nehody - úmyslné	93

Získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem plavidlem a pevnou plošinou	0
Účast na organizované zločinecké skupině	56

Jak si tyto trestné činy statisticky stojí v porovnání jednotlivých krajů, ilustruje obrázek níže ze stejného zdroje. Čím více je kraj červeně zabarven, tím je index kriminality trestných činů z tabulky výše početnější.

Obr. 6. Mapa kriminality České republiky [51]

Přestože Česká republika dosud nebyla cílem nábožensky motivovaného teroristického útoku, ostatní případy násilných útoků jsou velmi aktuální. Problematika obrany proti nim je tak zcela relevantním problémem, který je třeba aktivně řešit. Statistika zřetelně ukazuje, že případů násilné kriminality je velké množství a nelze tak tuto situaci přehlížet s odkazem na to, že se zmíněná problematika České republiky netýká, jak je často slycháno v neodborných kruzích.

6 VYBRANÉ SEBEOBRANÉ SITUACE

Tato kapitola na ilustračních případech ukazuje, že občan, který je odhodlaný bránit sebe a své okolí, má šanci se efektivně ubránit. Zločinec se totiž více než dopadení policií bojí odhodlaného občana rozhodnutého k sebeobraně. Bude také ukázáno několik případů, kdy násilný útok dopadl hůře, než kdyby někdo z přítomných zavčasu zasáhl.

Všechny případy s výjimkou útoku na Westminsterský palác jsou vybrány z incidentů v České republice. Jedná se úzký výběr z mnohem většího seznamu podobných případů.

6.1 Přepadení prodejny s nožem

V tomto případě vstoupil 23letý muž do prodejny, kde si vzal drobné zboží, ale místo placení vytáhl na prodavače kuchyňský nůž a odmítl zaplatit. Prodavač se útočníka nezalekl a jako obranný prostředek vzal do ruky tyč a natáhl ji k pachateli. Ten se obránce zalekl, utekl z prodejny a zboží i nůž odhodil. Obránce nebyl díky odhodlání bránit se zraněn a nedošlo ani ke škodě na majetku prodejce. [52]

Obr. 7. Přepadení s nožem – ilustrační obrázek [53]

6.2 Přepadení prodejny se zbraněmi

Tento mediálně známý případ se odehrál v centru Prahy. Policií byl klasifikován jako loupež, ale také jako pokus o vraždu.

Muž ve věku 31 let vstoupil do prodejny se zbraněmi a nechal prodavače ukázat mu místo s noži. Poté prodejnu opustil. Po chvíli se ale vrátil a nechal si jeden z nožů předvést. Poté tento nůž vzal do ruky, aby jej vyzkoušel a potěžkal. Místo toho uchopil prodavače a přiložil mu nůž ke krční tepně. V tu chvíli vešla na prodejnu majitelka obchodu. Tasila revolver, namířila na útočníka a začala křičet, aby prodavače pustil. To se však nestalo a místo toho

poranil prodavače nožem na krku. Ten padl k zemi a útočník se snažil přistoupit k majitelce. Ta útočníka zastavila dvěma ranami z palné zbraně. [54]

Pachatel na následky střelného zranění zemřel v nemocnici. Podle Police České republiky se jednalo o nutnou obranu. Majitelka obchodu tak jednala zcela v rámci svých kompetencí. [55]

Obr. 8. Přepadení prodejny se zbraněmi [56]

6.3 Napadení cestujících v MHD

Muž v ostravské tramvaji brutálně napadl cestujícího muže. Nejprve jej udeřil hlavou, poté sevřenou pěstí, rozbil mu láhev o hlavu a nakonec do ležícího těla kopl. Ránu utržila i přihlížející žena.

Brutální násilný útok zastavila 27letá držitelka legálně držené palné zbraně, která se útočníkovi postavila a vyzvala jej k zastavení svého jednání. Muž se pod hrozbou použití zbraně posadil zpět na sedadlo a na další zastávce utekl.

Přestože zde by bylo záhodno muže zadržet do příjezdu policie, i tak se povedlo překazit útočníkův čin než by mohl způsobit další újmu na zdraví spolucestujících. [57]

Obr. 9. Napadení cestujícího lahví v MHD [57]

6.4 Incident v Tanvaldu

Na Nový rok v roce 2012 došlo k nešťastné události v severočeském Tanvaldu. Zde šel obránce po silvestrovské noci na kontrolu svého skladu. Po cestě se však srazil s mužem a jeho bratrem a začala slovní pře. Po ní se od dvou bratrů otočil a pokračoval, ale srazila jej k zemi rána do hlavy. Poté byl muž na zemi oběma bratry kopán. Obránce vleže tasil legálně drženou zbraň a v sebeobraně na oba útočníky vystřelil. Jednoho zabil, druhého postřelil do břicha. U těla mrtvého byl poté nalezen nůž, který ale nebyl v průběhu incidentu použit.

Případ byl silně medializován, což se projevilo na psychickém stavu obránce. Vzhledem k tomu, že útočníci byli příslušníky romské menšiny, byly silné ohlasy na variantu, že se jednalo o rasistický útok obránce nebo dokonce cílenou popravu. Vše však kriminalisté vyloučili a státní zástupce rozhodl o tom, že střelec jednal v mezích nutné obrany. [58]

Obr. 10. Fotografie z rekonstrukce nutné obrany v Tanvaldu [59]

6.5 Přepadení květinářství

Groteskní případ, který demonstruje především tvrzení, že zločinec se více než police bojí odhodlaného občana, se odehrál v Duchcově. Zde vtrhl muž do květinářství před zavírací dobou a vytáhl na prodavačku revolver. Poté požadoval vydání hotovosti v hodnotě tisíc korun českých.

Žena se rozhodla útočnickovi postavit. V pravé ruce držela kytici, a proto popadla levou rukou kilogramový zásobník na lepicí pásku a hodila ji po útočnickovi. Trefila pouze hrnek stojící vedle útočníka. Muž se však zalekl odporu a utekl.

Muž frustrovaný z nepodařené akce máváním zastavil projíždějící policejní vůz, klekl si na silnici, zbraň položil vedle sebe a vzdal se.

Revolver byl nakonec pouze hračkou na kapsle, to však při útoku není možné poznat. Oběť tak jednala stejně, jako kdyby byla zbraň „ostrá“.

V tomto případě však policie doporučuje neodporovat pachateli a peníze raději vydat. Jakákoliv finanční hotovost nebo majetek nevyrovnají hodnotu lidského života, který byl jistě ohrožen a v jiném případě mohl být také odebrán. [60]

Obr. 11. Přepadení květinářství [60]

6.6 Vloupání a nutná obrana seniorky

V této kauze 67letá důchodkyně smrtelně zranila muže, který se vloupal do jejího bytu. Tento muž seniorku již jednou přepadl a i v tomto případě se choval velmi agresivně. Žena se před útočником snažila schovat v jednom z pokojů. Muž se však začal dobývat i do této místnosti, přičemž prokopl skleněnou výplň dveří a snažil se skrze otvor dostat k seniorce.

Ta však přes vytvořený otvor protáhla ruku s nožem a útočníka jednou bodla. Bodnutí bylo náhodně zasazeno tak, že způsobilo útočníkovi smrtelné zranění. [61]

Důchodkyně popisuje, že při útoku na ni řval již ode dveří a jímal jí panický strach. V okolí nebyl nikdo, kdo by jí pomohl, protože sousedi „*se vůbec nestarají*“ [61].

Zmínka o nedostupné pomoci je velmi zajímavá i z pohledu konceptu osobní a komunitní bezpečnosti. Současným trendem je, že každý se stará pouze o své vlastní bezpečí a nevídá si, zda nepotřebuje někdo v jeho blízkosti pomoci nebo jestli se v sousedství neděje něco nekalého. Právě tento přístup je potřeba změnit a dosáhnout občanské odpovědnosti za bezpečí nejen sebe, ale i svého okolí.

Případ napadené seniorky byl klasifikován jako jednání v nutné obraně. [61]

Obr. 12. Seniorka, která se ubránila násilnému útoku.

Upraveno z [62]

6.7 Střelba v Uherském Brodě

Tragická událost, která ilustruje situaci, ve které mohly být zachráněny lidské životy, kdyby byl na místě aktivní občan schopný zasáhnout proti útočníkovi, se udály v roce 2015 v Uherském Brodě.

Tehdy vstoupil do restaurace 63letý ozbrojený muž, který začal bez varování střílet ze dvou palných zbraní. Policie dostala první oznámení po osmi minutách od mladíka, kterému se podařilo uniknout z prostoru zadním vchodem. První policejní hlídka vyrazila na místo 17

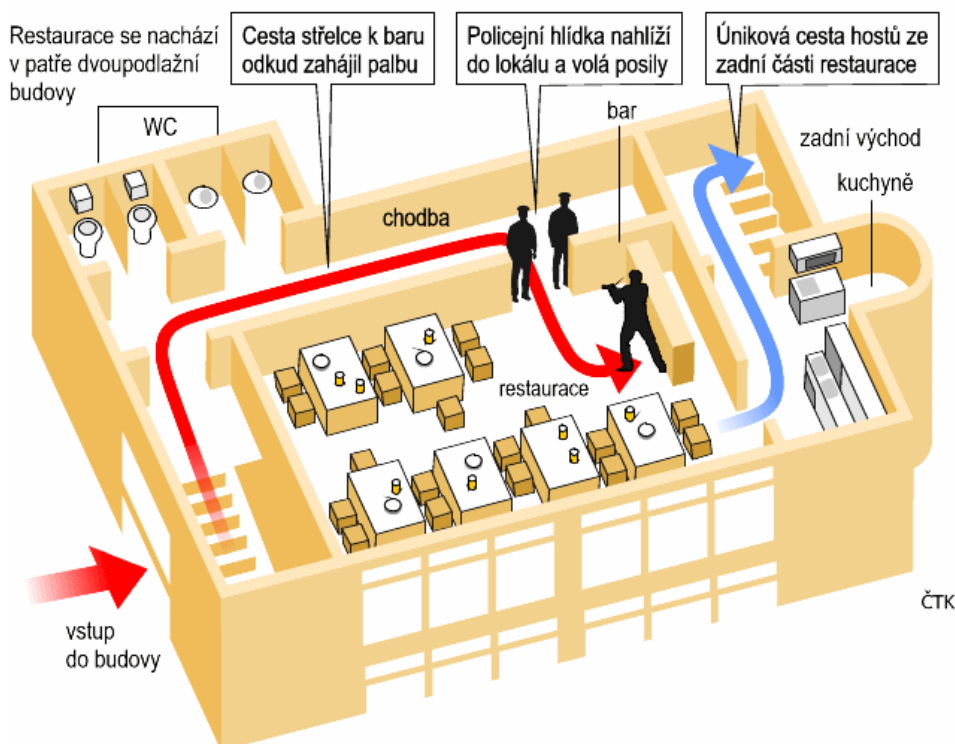
minut po zahájení střelby, po 20 minutách od počátku střelby byli na místě první policisté. Ti se pokusili dostat do prostoru restaurace, ale poté, co po nich začal útočník střílet z protilehlého rohu, stáhli se do bezpečí a vyhodnotili, že je třeba přivolat posily.

Poté útočník volal na telefonní linku zpravodajských médií, kde vylíčil své osobní problémy.

Po necelých dvou hodinách od počátku střelby na místo dorazila zásahová jednotka Policie České republiky spolu se specialistou pro vyjednávání. Po neúspěšném pokusu o vyjednání do restaurace zásahová jednotka vtrhla. Na místě zjistila, že útočník během akce spáchal sebevraždu.

Útočnickovi padlo za obět' 8 lidí. [63] Oběti byly střeleny převážně do hlavy, z čehož se dá soudit, že se jednalo o poměrně pomalý útok, vzhledem k obtížnosti zasáhnout palnou zbraní tak malý terč, jako je lidská hlava. Situace také ukazuje, že hosté restaurace neměli zkušenosti s problematikou sebeobrany, jelikož každá škola sebeobrany učí účastníky být při útoku v pohybu. Fakt, že se útočnickovi podařilo úspěšně zasáhnout oběti do hlavy, poukazuje na skutečnost, že hosté při útoku pravděpodobně strachem ztuhli.

Lze předpokládat, že kdyby byl v místě útoku občan se zbraní, měl by dostatek času efektivně zasáhnout proti střelci a zmírnit ztráty na životech.

Obr. 13. Situační mapa střelby v Uherském Brodě. Upraveno z [64]

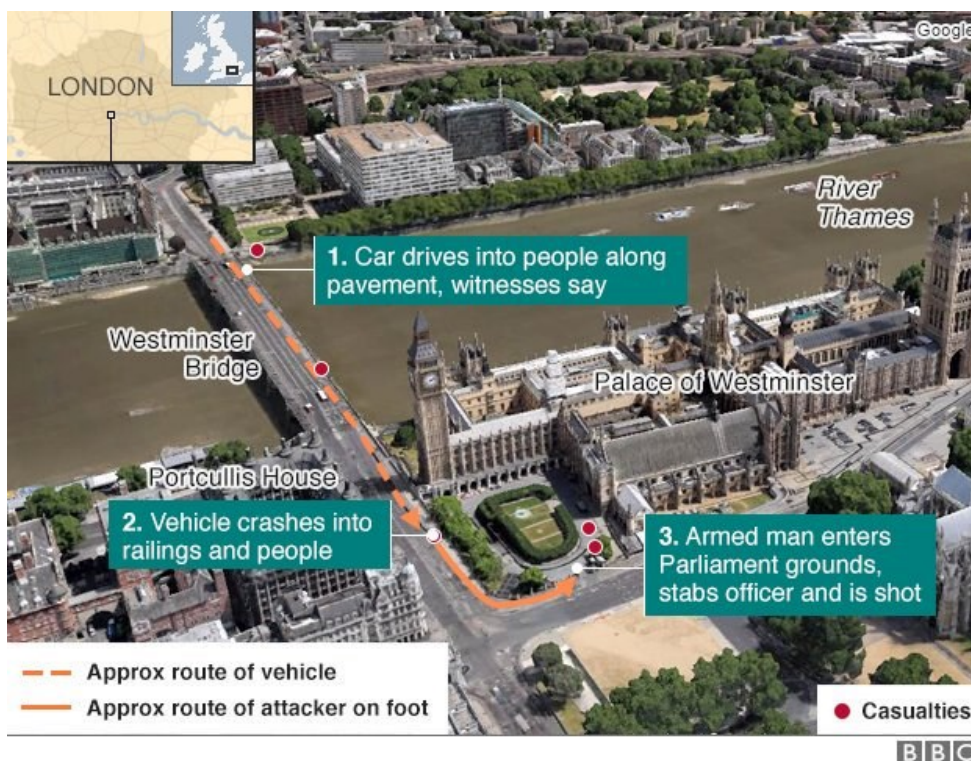
6.8 Útok na Westminsterský palác

Podobné případy, kdy dochází k zbytečným ztrátám na životech, jsou známy i z ostatních zemí. Ilustračním příkladem může být útok na Westminsterský palác v Anglii, kde padl za oběť místní policista, který by dle tradice Velké Británie neozbrojen. Případ tak ukazuje bezbrannost občanů v zemích, kde platí přísný zákaz zbraní a sebeobránných prostředků, a kde dokonce i příslušníci policie podléhají zbraňovým restrikcím.

Útočník se zde rozhodl zaútočit na sídlo parlamentu. Rozjel se vozidlem po Westminsterském mostě, kde několik desítek lidí srazil. Následně vozidlem naboural do oplocení. Poté vysedl a ozbrojen nožem běžel za roh směrem ke vstupu do paláce.

Zde narazil na člena diplomatické ochranné jednotky, která tradičně vykonává službu beze zbraně. Rozhodl se útočníka ozbrojeného dvěma velkými noži zastavit. To se mu však nepodařilo. Terorista byl zastaven teprve střelbou člena ochranné služby ministra obrany.

Obráncem je zde policistou, nikoli běžným občanem. Případ však demonstruje fakt, že v některých případech nelze spoléhat na přivolanou pomoc. Kdyby tento policista byl ozbrojen, měl jistě šanci útočníka zastavit. Stejně tak jej mohl zastavit kolemjdoucí občan, kdyby vlastnil legálně drženou zbraň nebo obranný prostředek, který by poskytl jakoukoliv výhodu oproti útočníkovi. [65, 66]

Obr. 14. Mapa teroristického útoku na Westminsterský palác [67]

Uvedené příklady poukazují na fakt, že i když má útočník výhodu překvapení, jelikož útok iniciuje, a často je i lépe vyzbrojený, člověk, který se rozhodne bránit se také často úspěšně ubrání, jelikož v jeho prospěch hraje odhodlanost. Bohužel to neplatí vždy, jak ukazuje případ útoku na Westminsterský palác.

Cílem této kapitoly bylo ilustrovat, že občan se může úspěšně postarat o svou bezpečnost, bránit se sám a nespoléhat tak pouze na to, že v případě útoku bude vždy v blízkosti policista, který situaci vyřeší.

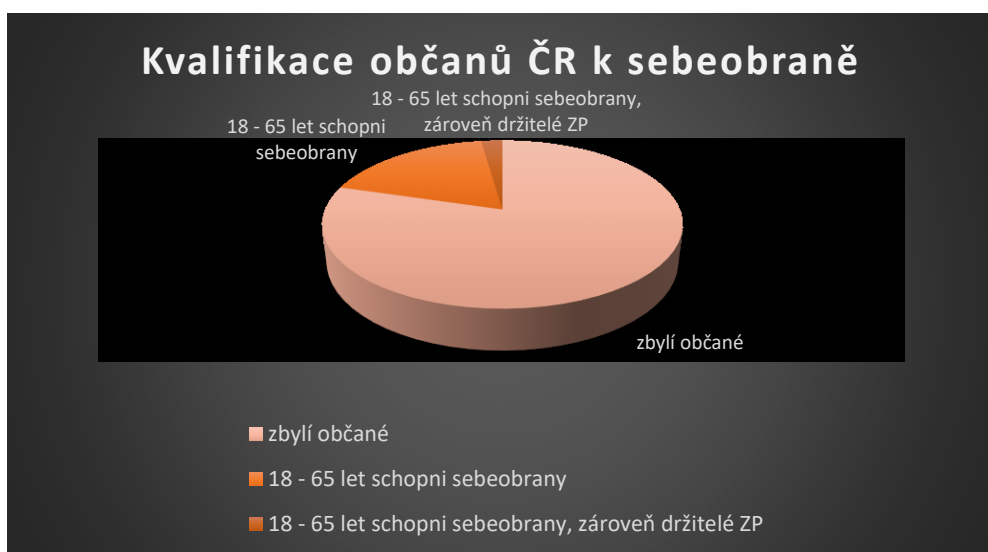
Příklady ukázaly, že i improvizované zbraně v rukách neproškoleného člověka obstojí proti útočníkovi dopředu připraveného a vybaveného. Je však třeba nesetrvávat v tomto stavu a poskytnout občanům větší podporu pro tyto události, zejména v oblasti edukace a informovanosti. Tomu se však bude věnovat jedna z následujících kapitol.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 ANALÝZA MOŽNOSTÍ ZAPOJENÍ OBČANA DO SYSTÉMU OSOBNÍ A KOMUNITNÍ BEZPEČNOSTI

V České republice není žádný oficiální, státem podporovaný, koncept, který metodicky počítá s podílem občanů na zajišťování bezpečnosti. Sice v některých dokumentech existují zmínky o tom, že je občan součástí obrany země, nikde však není popis, jak by měla občanská participace vypadat. Činnost občanů v této oblasti je tak ponechána výhradně na jejich vlastní iniciativě. Jejich dobrovolná účast na zajišťování osobní a komunitní bezpečnosti však skýtá široké spektrum možností.

Potenciál občanů České republiky k obraně je však značný. 22,8% lidí z věkového rozmezí 18 – 65 let jsou aktivními občany, kteří jsou kvalifikováni k tomu se úspěšně a efektivně bránit. Necelých 300 000 občanů z uvedeného výčtu jsou pak držitelé zbrojního průkazu, většina z nich je sportovně aktivní, zabývá se bojovým sportem, uměním či systémem a věnuje se dalším aktivitám použitelných k sebeobraně nebo obraně svého okolí. [26]

Obr. 15. Kvalifikace občanů ČR k sebeobraně. Upraveno z: [26]

Potenciál přispění k bezpečnosti měkkých cílů (kterých jsou občané, prostory, ve kterých se nachází, a lidské komunity součástí) je velice významný.

Vzdělání v oblasti bezpečnosti je v České republice na dobré úrovni. Jednotlivá vzdělávací zařízení jsou většinou zaměřena na konkrétní část bezpečnosti. Mezi nejčastější oblasti educačních programů patří problematika technického zabezpečení a obrany státu. Poměrně novým odvětvím, které získává vysokou kvalitu, je komerční bezpečnost. Zde je oproti jiným

zemím patrný skluz, jelikož před revolucí byla oblast průmyslu komerční bezpečnosti tabu. Toto je však velmi rychle srovnáváno se standardy vyspělejších států.

Co je však dosud nedostatečně pokryto, je vzdělání v oblasti sebeobrany a profesní obrany. Zde je to především otázka hledání kvality. Tato oblast je poznamenána několika nedostatky:

- V rámci sebeobrany a obecně možnosti lidí bránit se existuje mnoho mýtů, které mají pevné kořeny a velký vliv na motivaci lidí bránit se
- Existuje velké množství škol bojových sportů, umění a systémů. Ty však mají velmi kolísavou úroveň, a je tak šance, že si člověk zvolí nevhodný přístup k osobní obraně.
- Instituce, které poskytují kvalitní vzdělání v této oblasti, nejsou dostatečně známé kvůli nízké propagaci.
- Sebeobrana s sebou nese mediální stigma šířené internetem (sociální média a bulvár), které napomáhá sdílet mýty o sebeobraně, zkreslené informace a nepravdy.
- V České republice je jen velmi málo opravdu kvalitních lektorů sebeobrany a profesní obrany.

Statistika vypovídá, že 35% obranných situací může efektivně vyřešit pouze sám občan (incidenty na jeho pozemku, v místě jeho bydliště, apod.). 65% obranných situací mohou být řešeny státními orgány pouze preventivně a strategicky. [26]

Prevence je tak nejlepším prostředek, jak může stát přispět k bezpečí občanů. Samotné řešení incidentu v místě a čase jeho dění je pak na iniciativě občanů. [26]

Pokud má občan skutečné odhodlání vzdělávat se v oblasti sebeobrany, existují kvalitní tematické kurzy, které poskytnou účastníkovi kvalitní praktickou výuku sebeobrany, použití obranných prostředků, ale i obrany s palnou zbraní (například kurz obranné střelby). Tyto kurzy jsou většinou nastaveny v několika úrovních, které stupňují obsah výuky podle schopností účastníka a navazují na jeho předchozí znalosti a zkušenosti.

Obr. 16. Kurz obranné střelby [zdroj: vlastní]

V současnosti Policie České republiky nedisponuje žádnou pomocnou dobrovolnickou silou, jako je tomu například v Německu, Francii nebo Velké Británii. Možnosti, které se v tomto směru zvažovaly, počítaly s několikatisícovou personální základnou, která by pomáhala v případech mimořádných událostí. Zatím se však neuvažuje o zakomponování permanentních dobrovolníků do struktur bezpečnostního systému ve věci veřejného pořádku, násilných útoků a terorismu (pokud pomineme existenci *Aktivních záloh Armády České republiky*, která je zaměřena na hrozby vojenského charakteru).

Jedinou výjimkou jsou asistenti prevence kriminality, kteří se rekrutují z řad dlouhodobě nezaměstnaných, kteří pomáhají městským a obecním policím s prevencí kriminality v sociálně vyloučených lokalitách. Členové jsou tak často také příslušníky těchto sociálních skupin.

Alternativou k projektu asistentů prevence kriminality je sdružení *Domobrana*, kterou v roce 2012 založil bývalý strážník chomutovské městské policie. Úkolem je spolupracovat s policií na podpoře prevence trestné činnosti, a to v rámci práv každého občana. Později byl projekt *Domobrana* rozšířen i do obce Dobromilice v okrese Přerov. [28]

V lednu 2016 vznikla v kontextu zhoršující se bezpečnostní situace v Evropě občanská iniciativa *Národní domobrana*, která si vzala za cíl sdružovat aktivní dobrovolníky za účelem „...bránit domovy občanů České republiky, jejich životy, zdraví a majetek, jakož i pomáhat

udržení společenského klidu, stability a zákonnosti v případě, že zákonodárné sbory a bezpečnostní složky státu nebudou ochotny nebo schopny vykonávat svou činnost v souladu s přísahou a povinnostmi, kterou jim ukládá zákon.“ [68]

Tato domobrana je vedena radou složenou z podplukovníka v záloze MUDr. Marka Obrtela, poručíka ve výslužbě PhDr. Františka Krejčí a podnikatelky Nely Liskové. Tato rada by dle jejich vlastních slov měla sloužit k získání podpory široké veřejnosti a rekrutování občanů k této formě domobranectví.

Národní domobrana tvoří jednotlivé skupiny a hlídky. Vzhledem k deklarované nezávislosti hnutí bez organizační struktury je komunikace mezi skupinami a s radou čistě autonomní. Činnost hlídek *Národní domobrany* smí být vykonávána pouze beze zbraní. Iniciativa však hlásá nezávislost skupin na regulích domobranného hnutí, je tedy otázkou, nakolik je dodrženo pravidlo o nošení zbraní.

Tyto hlídky jsou přes nenošení zbraní paramilitární podstaty. Pořádají výcviky v přírodě, kde se učí přežití, zvyšují svou fyzickou a psychickou odolnost. Připravují krizové plány pro své město a nejbližší okolí. Při výcviku mohou operovat i dvě skupiny proti sobě při simulování konkrétního scénáře.

Podle jejich textů na oficiálních stránkách, mají hlídky monitorovat situaci v obci a v případě podezřelého chování se stáhnout do bezpečí a přivolat policejní hlídku. Situaci řeší pouze v případě nebezpečí z prodlení ohrožující zdraví nebo život občana. V takovém případě jedná v rámci zákonných oprávnění pro takové situace (například nutné obrany).

Členové operují buď v civilním oblečení, nebo v doporučeném stejnokroji. V obou případech nosí rukávovou nášivku. [68]

Obr. 17. Oficiální symbolika Národní domobrany. Upraveno z [68]

Přestože myšlenky *Národní domobrany* mohou být svou podstatou přínosné pro podporu konceptu osobní a komunitní bezpečnosti, je zde vysoké riziko, že tato iniciativa spadne do patologické formy dobrovolné občanské participace. Hlavním problémem vnímám okolnosti jejího vzniku a způsob výcviku a metodiky činnosti. Z historie vyplývá, že dobrovolnické skupiny založené na paramilitárním systému, které jsou iniciovány soukromými osobami (tedy ne státními složkami), mají sklon k formování se do miličnického principu. Ty pak mohou nabýt dojmu, že je nutné „vzít zákon do vlastních rukou“ a hájit právo vlastními silami. Může tak docházet k ohlašování nejen trestných činů ale i neškodných a legálních projevů soukromého občanského života, které skupina vyhodnotí jako podezřelé. V extrémních případech tak může dojít až k jisté podobě šikany obyvatelstva. [28]

Zcela extrémním případem, ke kterému taková skupina může dojít, je *vigilantismus*, který je patologickou formou *community policingu*, a je charakteristický soukromou a dobrovolnickou povahou s autonomním vymáháním práva. Takové skupiny hlásají zodpovědnost nejen za bezpečí sebe, ale celé komunity, přičemž viníka rovnou vlastními silami trestá. Nebezpečí je, že toto se může dít i za tichého souhlasu místního oddělení policie. [69]

I v České republice existuje alternativa k pořadu *Crimestoppers* vysílanému v anglofonních zemích. Jedná se o pořad *Na stopě* vysílaný od roku 2000 (dříve *Pachatel neznámý – vyšetřování pokračuje* – od roku 1990). [28]

7.1 Shrnutí analýzy

V České republice je dle Českého statistického úřadu 10 610 055 obyvatel k 31. prosinci 2017 [70]. Z celkového počtu občanů je 2 419 092 lidí kvalifikovaných k obraně. 300 000 z kvalifikovaných lidí je pak držitelé zbrojního průkazu a věnují se doprovodným aktivitám využitelných k obraně. [26]

Přestože v České republice nefunguje žádný metodický koncept, který by využíval zapojení občanů do systému bezpečnosti, je zde několik možností (více či méně teoretických), jak by se občané do bezpečnosti mohli zapojit.

Jejich vhodnost je však různá. Níže proto shrnuji jejich seznam a popisují jejich výhody a nevýhody, které je nutné brát v potaz. Poslední sloupec vyjadřuje vhodnost daného způsobu zapojení občana do bezpečnostního systému. Hodnocení je vyjádřeno v procentech, kdy 100% znamená nejvyšší možnou míru vhodnosti konkrétního typu zapojení občana.

Tab. 2. Analýza možností zapojení občanů do konceptu OKB

Typ zapojení občanů	Výhody	Nevýhody	Hodnocení
Individuální zvyšování vlastní kvalifikovanosti v rámci sebeobrany	Finanční a organizační nenáročnost pro stát	Negarantovaná kvalita; finanční zátěž občana; existence nekvalitních školicích programů (riziko špatných návyků, mylných informací)	85%
Centrálně řízená edukace státem	Garance kvality; plošné pokrytí	Finanční zátěž státu	95%
Státem organizované praktické kurzy a semináře	Garance kvality; možnost plošného pokrytí	Finanční zátěž státu, kapacitní omezení	60%
Pomocné dobrovolnické sbory policie	Metodické vedení policí; personální výpomoc policii; dispozice záloh pro mimořádné stavy	Organizační zátěž policie; nutnost výcvikového programu; legislativní ukotvení; nutná přísná přijímací kritéria; hrozba zneužití sociálního statutu	75%
Sousedské hlídky	Místní znalost zapojených občanů; občané se v bydlišti vyskytují téměř pořád; minimální náklady; krátký reakční čas	Omezení kvality pouze na občany v dané komunitě; riziko vigilantismu	65%
Domobrany, milice	Aktivní přístup k bezpečnosti v lokalitě	Riziko extremismu, vigilantismu, militarismu; ncentralizovanost	30%

Z analýzy výše vyplývá, že organizace domobranných institucí na paramilitárním základě není vhodnou cestou k dosažení fungujícího a trvale udržitelného konceptu osobní a komunitní bezpečnosti. Mnohem efektivnější se jeví podpora ze strany státu občanům, kteří mají zájem se sami zdokonalovat v sebeobranných dovednostech. Tito se mohou sdružovat do

sebeobranných spolků (střelecká komunita, sebeobranná skupina kolem konkrétní školy bojového systému, spolek zájemců o sebeobranné dovednosti apod.). Tyto skupiny mohou organizovat výukové kurzy a semináře, pomáhat zajišťovat komunitní bezpečnost svou připraveností a přijatou odpovědností za bezpečnost své komunity. Klíčové je však nepřebírat zodpovědnost za úkoly náležející výhradně státním složkám. Být pouze jakousi bezpečnostní pomocí státním složkám v případě potřeby zasáhnout na místě násilného útoku než přijedou příslušníci policie.

8 METODICKÝ KONCEPT ZAPOJENÍ OBČANA DO SYSTÉMU OSOBNÍ A KOMUNITNÍ BEPEČNOSTI

V této kapitole bude na základě předchozí rešerše a analýzy popsán návrh koncepce, který by přinášel benefit bezpečnostnímu prostředí České republiky a efektivní formou by využil potenciál občanů republiky.

Jako první je třeba si uvědomit, co vše spadá do tohoto konceptu. Téma práce je zaměřeno na násilné a teroristické útoky. Návrh tak není zaměřen na běžnou ochranu majetku a osob, ale ochranu před závažnými násilnými činy proti osobám. Koncept by tak měl být použitelný stejně při útoku teroristů, jako při útocích násilných extrémistů, pachatelů kriminálně motivovaných nebo útočníků motivovaných osobními pohnutky. Stejně tak sem patří duševně nemocní. Aplikace by měla být univerzální, tedy použitelná na ulici, v budově, v dopravních prostředcích hromadné dopravy a v neposlední řadě na svých pozemcích a vlastních domovech.

Je chybné domnívat se, že každý občas disponuje stejnou sadou fyzických a psychických předpokladů, zkušeností a znalostí použitelných pro zastavení násilného útočníka. Občané nejsou cíleně rekrutováni pro tuto službu a neprochází tak konkrétními kritérii, aby zapadali do vhodného profilu, jako je tomu například při přijímání do bezpečnostních sborů. V každém takovém konceptu je tak nutné počítat s proměnlivou mírou schopnosti zasáhnout proti útočníkovi.

Vzhledem k tomu, že v konceptu se pracuje s dobrovolnictvím občanů a jejich vlastní iniciativě při zajišťování bezpečnosti, je vhodné diferenciovat tak požadavky na konkrétní podobu zásahu či pomoci podle stupně připravenosti občana.

Tyto skutečnosti mne vedou k tomu, že k bezpečnostní aktivitě občana při výskytu u násilného útoku proti osobě by se mělo přistupovat obdobně jako k první pomoci v případě zdravotních problémů či nehody.

8.1 Přístup k OKB po vzoru první pomoci

Tato myšlenka vychází z morálního a legislativního pojetí první pomoci. Ta je v zákoně dána nepřímou. Není tedy povinností občana poskytnout potřebnému první pomoc, ale Trestní zákoník definuje, že trestný čin spáchá ten, „*kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví vážné známky poruchy zdraví nebo jiného vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného*“. [73]

A trestný čin také „spáchá řidič dopravního prostředku, který po dopravní nehodě, na níž měl účast, neposkytne osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného“. [74]

V reálné praxi tedy nemá člověk absolutní povinnost poskytnout pomoc. Tato povinnost nastává pouze v případech přímého ohrožení člověka na životě nebo zdraví. Řidiči jsou však povinni poskytnout pomoc za každých okolností.

V případě, že by poskytnutí pomoci znamenalo pro poskytovatele vystavení sebe samého nebezpečí, není neposkytnutí trestné. Určitá míra nebezpečí je však pro „zachránce“ přítomna vždy. V praxi se tedy vychází z blíže nedefinované míry přiměřenosti zákroku dle aktuálních možností a schopností poskytovatele první pomoci. Lidé bez základních lékařských znalostí naplní čin poskytnutí první pomoci například zavoláním Zdravotní záchranné služby. Lidé, kteří disponují jistým stupněm odborných znalostí, by měli poskytnout i aktivní podíl na záchraně. [75]

Domnívám se, že ze stejného předpokladu by měla vycházet i „bezpečnostní první pomoc“. Samozřejmě, že taková aktivita by nemohla být založena na zákonné povinnosti. To by popíralo demokratické principy i filosofii občanské dobrovolnické participace. Paralelu mezi těmito dvěma typy pomoci vidím spíš v morálním hledisku.

Stejně, jako v případě nehody může občan zachránit lidský život nebo zdraví svou pomocí, může tak učinit i v případě násilného útoku. Námitkou může být, že by se občan tak vystavil vlastnímu ohrožení. Zde bych však aplikoval pravidlo „každý pomůže, jak může“, tedy v případě, že by se jednalo o neozbrojeného občana, který svou konstitucí a schopnostmi nemá šanci zastavit útočníka, měl by alespoň přivolat z bezpečí pomoc (ať už zburcovat okolní občany nebo přivolat policii) a poskytnout užitečné a relevantní informace, které mohou pomoci zastavit útočníka nebo zmírnit následky.

Zde se dostáváme k potřebě rozdělit násilný čin do několika rovin z pohledu časového sledu událostí.

8.2 Časová osa incidentů

Veškeré násilné útoky lze rozdělit do tří fází:

- Co lze preventivně udělat pro to, aby se pravděpodobnost útoku snížila, případně aby se incident odvrátil od původního cíle.
- Co lze udělat v případě, že se daný útok již děje.

- Co lze udělat, když již útok proběhl a jak zmírnit dopady. [1]

Fáze před útokem

Před samotným útokem je klíčová prevence. Tato fáze bývá také označována jako stádium *odstrašení*. Zde hraje roli snížení motivace útočníka provést útok na daný cíl. Vzhledem k tomu, že měkké cíle (tedy zákonitě i občané jako jejich součást) nejsou jednotným typem objektu, ale pestrou škálou různých objektů, skupin lidí a jednotlivců, není univerzální metodika, jak toho dosáhnout. Vhodná je nenásilné demonstrace odhodlání se bránit a schopnosti tak činit. Může se jednat o způsob chování (asertivní a důrazné jednání bez známky strachu a submisivity), které vede k deeskalaci případného konfliktu, demonstrace vybavením (uchopení sebeobránného prostředku při vznikajícím konfliktu), případně plošná prezentace odhodlání a připravenosti společnosti se případnému útoku bránit (mediální obraz společnosti, prvky oděvu). Je pravděpodobné, že si útočník za svůj cíl nevybere osobu, která má na sobě oblečené například tričko na obrázku níže. Je však zcela jasné, že cesta k maximální prevenci není pouze v oblečení celé společnosti do podobných triček, je to však prvek, který může případného útočníka odradit.

Obr. 18. Triko nošené členy střelecké komunity [zdroj: vlastní]

Fáze při útoku

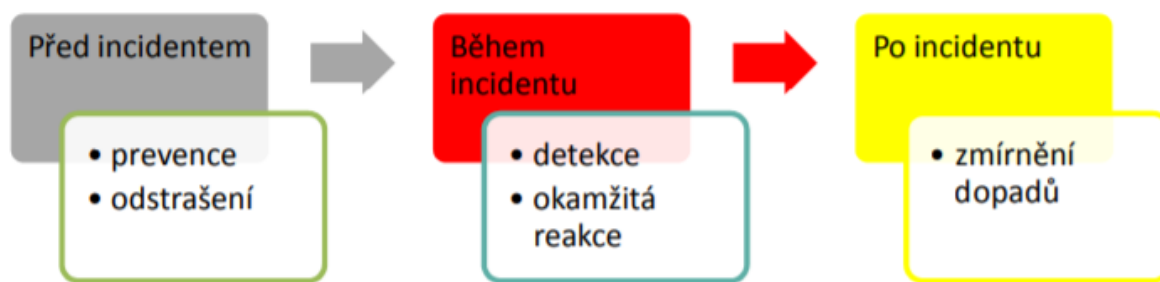
Tento časový úsek bývá nazýván také detekcí a reakcí. V této fázi je prioritní čas. Je nutné co nejrychleji zareagovat a zastavit tak útočníka dříve, než způsobí újmu na zdraví, ideálně ještě před tím, než se k samotnému útoku dostane. Zde je nutná okamžitá reakce přítomných občanů nebo pracovníků průmyslu komerční bezpečnosti podle konkrétních možností. Uplatnění zde naleznou zejména občané schopní útočníka eliminovat a zpacifikovat palnou zbraní nebo obranným prostředkem. Občané, kteří takovou možností nedisponují nebo nejsou dostatečně vybaveni, mohou pomoci přivoláním hlídky policie, které sdělí relevantní a užitečné informace. Takovými informacemi jsou místo incidentu, počet a vybavení útočníků, situace v místě incidentu (kolik je tam lidí, zasahuje někdo proti útočnickovi), je-li to možné, pak také pravděpodobná motivace útočníka.

Zásah proti útočnickovi také nemusí být přímý. Není nutné vystavit se přímé konfrontaci s pachatelem v případě, kdy je možné jej izolovat, například zamčením v místnosti.

Fáze po útoku

V ideálním případě byl útočník zavčas zastaven a v této fázi není třeba přílišné aktivity, kromě zajištění místa útoku proti znehodnocení kriminalistických stop, v případě zranění útočníka pak poskytnutí první pomoci, pokud se tím neohrozíte na zdraví a životě. Bohužel reálný svět není ideálním místem a tak i v případě, že útočník byl nakonec zastaven, způsobil několika obětem zranění. V takovém případě je nutné poskytnout zraněným neodkladnou zdravotní péči podle svých schopností, přivolat zdravotní pomoc a informovat policii o incidentu. Zde je nutné policii sdělit i to, jak útočník pokračuje ve svém konání (zda útočí na další občany, zda pokračuje jinam a kam odchází). V případě většího počtu zraněných, kdy kolemjdoucí nejsou schopni poskytnout první pomoc všem, je nutné přistoupit k tzv. třídění raněných, tedy k činnosti, kdy obhlédneme stav zraněných a poskytujeme pomoc v první řadě těm, kteří jsou zranění nejkritičtěji. [1]

V posledních dvou fázích je přínosné také informovat osoby v nejbližším okolí. Za prvé z důvodu získání možné posily, za druhé z důvodu odklonění kolemjdoucích osob od místa útoku.

Obr. 19. Fáze násilného útoku [1]

V případě násilného útoku je doporučeno řídit se pravidlem *uteč – schovej se – bojuj*³. Tento postup pochází z originální verze Spojených států amerických *run – hide – fight*. [1]

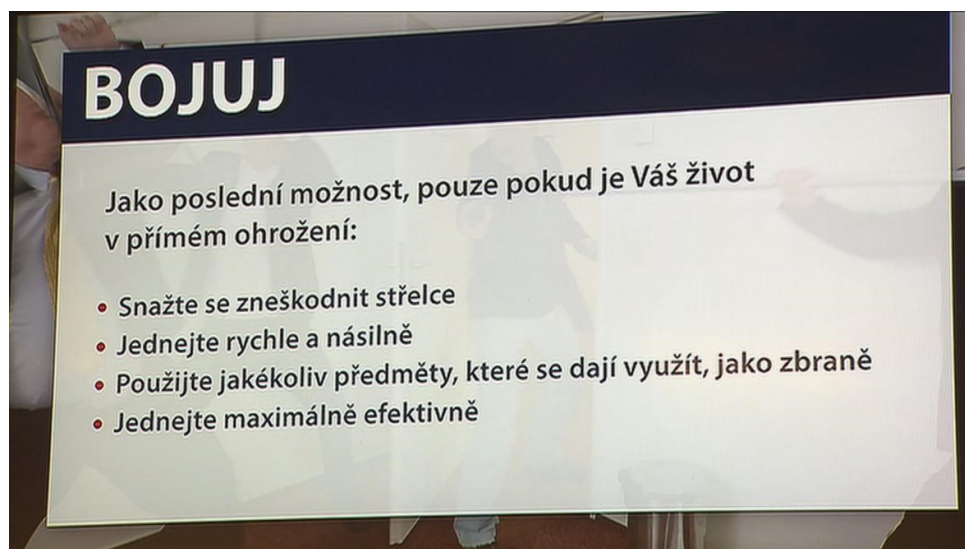
Českou verzi metodiky ve formě videa zpracovala pražská policie za podpory Magistrátu hlavního města Prahy. Toto video poskytuje postup pro občana v případě teroristického útoku nebo útoku osamělého střelce. Video reaguje na sérii teroristických útoků v Evropě z důvodu prevence, aby informovalo veřejnost, jak se v takovém případě zachovat.

Video ukazuje modelovou situaci v budově kancelářského typu a sumarizuje strategické postupy doporučené pro veřejnost v případě násilného útoku na veřejném místě.

Dle metodiky se má občan v první řadě pokusit uprchnout z místa útoku a poté kontaktovat příslušné orgány. Pokud nemůže občan utéci z místa incidentu, měl by se pokusit schovat tak, aby se nestal cílem útoku. V tomto případě se doporučuje postarat se o eliminaci všech vlivů, které by mohly prozradit přítomnost schovaného – vypnout zvonění telefonu, zhasnout, zamknout dveře. Teprve v případě, kdy je zřejmé, že dojde ke konfrontaci s útočником, by se měl občan připravit na vlastní obranu. V takové situaci by měl být co nejaktivnější a jednat agresivně, aby získal převahu nad útočником. Pomoci by si měl improvizovanými zbraněmi (předměty v okolí), pokud není vyzbrojen prostředkem k tomu určeným (palná zbraň, obranný prostředek).

Důležitou částí je komunikace při příjezdu policie. Při ní by měl občan zachovat klid, nedělat prudké pohyby a negestikulovat. To by mohlo být zasahujícími policisty vyhodnoceno jako nebezpečné chování a mohlo by tak dojít k záměně občana za útočnika. Při zásahu policie je nutné mít ruce viditelně umístěny a nedržet žádný předmět, aby nedošlo k vyhodnocení, že se jedná o zbraň. [76]

³ Dostupné volně například zde: <https://www.youtube.com/watch?v=XxkZRze5Pd8>

Obr. 20. Příklad infografiky z videospotu Policie České republiky [77]

Poměrně zajímavou částí je doprovodný komentář vydavatelů české verze videa, který vyzývá občany, aby nebojovali, pokud nemusejí. Varují před tím „...aby lidé přeskočili první dva kroky, tedy uteč a schovej se, a přecházeli rovnou k bojuj.“ [76]

Ze statistik však vyplývá, že člověk, který se útočnickovi rozhodne odhodlaně bránit a je k tomu schopnostmi, zkušenostmi a technicky dostatečně vybaven ve většině případů vyhraje. [78]

Oficiální zdroje však vyzývají občany raději k pasivitě, než k aktivnímu zásahu. Uvedené tvrzení vystihuje instruktor sebeobrany Zdeněk Maláník:

„Negativně lze však vnímat, že základní rady kompetentních orgánů nebo rady z jiných zdrojů (příručky, oficiální webové stránky) nabádají, aby se občané drželi vždy zpět, nijak nezasahovali a vyčkali na příjezd policie. Příklady z Izraele, USA, Německa, Rakouska, Francie i Belgie ukazují, že aktivní a v obraně vzdělaní civilisté zabránili svým jednáním ztrátám na životech, poškození zdraví a dalším škodám. Jednali rychle a kvalifikovaně. Vycvičení a vzdělaní lidé v profesní obraně nebo sebeobraně již mnohokrát překazili počínající velmi brutální kriminální čin nebo i teroristický útok. Mnohem dříve a účinněji, než kdyby jenom čekali na příjezd policie.“ [26]

V práci jsme se již několikrát dotkli odlišné filosofie Velké Británie. Ta prakticky odzbrojila veřejnost a dokonce i část své policie. Rozdílný přístup má i k metodice *Run – Hide – Fight*. V této zemi je totiž zažitá verze s odlišným posledním bodem: *Run – Hide – Tell*. V češtině toto znamená *uteč – schovej se – volej*. Britské video začíná úvodem „Útoky střelnou zbraní

a nebo jinou zbraní našťestí nejsou příliš časté. Tragické události ze světa nám však připomínají, že je třeba být vždy připraven.“ [79] Tato formulace v americkém videu není, a vzhledem k dění v USA ani být nemůže. Americká verze je také střížena akčnějším stylem. Subjektivně tak působí jako díl amerického kriminálního seriálu. Snaží se na diváka zapůsobit šokujícími výjevy. Oproti britské verzi však vtáhne do děje a zůstane lépe v paměti. [79]

Velká Británie ponechala vlastní verzi i po teroristických útocích na jejím území. Snímek však doplnila jedinou větou, která v některých textech pod videi oznamuje, že by policie nekritizovala obránce, kdyby se nechal unést instinktem, který mu ve chvíli přímo hrozícího nebezpečí zavelel bránit se bojem. [80]

Je potěšující, že česká verze se kloní spíše k americkému derivátu videa. Z mého pohledu je však právě část „bojuj“ nedostatečně rozvedena. Právě zde je prostor pro aktivní účast občana. Video je dobrým základem pro informování veřejnosti o základních postupech v případě násilného útoku. Je zde však velký prostor pro navazující edukační materiál, který rozvede jednotlivé fáze pro bližší pochopení problematiky. Zejména část o přímé obraně by zasloužila podrobnější rozbor a také zakomponování možnosti, že se v místě útoku nachází osoba kvalifikovaná k obraně. V takovém případě by oproti varování opravdu mohl přeskočit první dvě fáze a za jistých okolností tak pouze nečekat „až si pro něj dojde“.

8.3 Podpora státu a vzdělávacích zařízení

Velkým problémem v České republice je nedostatečná distribuce informací mezi občany. Zájemci si dokáží informace dohledat vlastními silami z různých zdrojů. Zde je však potřeba přistupovat k informacím kriticky a ověřit si jejich pravost a relevantnost.

Většina občanů ale nemá vůbec žádné ponětí o tom, jak si v případě násilného útoku počít. Zmíněný videoklip *uteč – schovej se – bojuj* byl zmíněn po jeho vydání na několika zpravodajských webech. Dále je ke zhlédnutí na serveru YouTube. Žádná další propagace však neproběhla. Přitom právě distribucí takového klipu mezi občany a jeho opakováním docílíme toho, aby lidé tuto metodiku vnímali, zapamatovali a dostali do podvědomí. Tato metodika je tak nevyužitou koncepcí, která by měla být základem osvěty veřejnosti v této problematice. V zahraničí je však běžné, že se tyto videoklipy promítají mezi televizními pořady. Metodika je také hojně šířena v textové podobě, kdy mnoho institucí vydává své vlastní grafické varianty v podobě letáků či plakátů.

Pozitivní však je, že v návaznosti na vydaný český videoklip připravila pražská policie seminář pro pracovníky ve školství, kterým prošlo do léta 2017 více než 3000 účastníků. [81]

Bylo by však vhodné, kdyby takové kurzy a semináře byly realizovány plošně po celé republice a pro širší spektrum veřejnosti. Pražská policie za podpory magistrátu je zatím jediným policejním útvarům, který v tomto směru vyvíjí nějakou iniciativu a aktivitu.

Nedostatkem podpory v tomto státu využila komerční sféra, která nabízí placené kurzy a semináře zaměřené na teoretickou výuku obrany při napadení objektu teroristou nebo aktivním střelcem a na praktický nácvik podobné situace. Kvalita těchto kurzů je proměnlivá, protože není žádný detailnější metodický popis než jednoduché tři kroky prezentované ve videoklipu. Přitom kvalitnější kurzy poskytují velmi cenné informace a tipy pro tyto situace, které nejsou k vyhledání ani při cíleném hledání. Existuje tak jisté know-how, které by mohlo a mělo být předáno občanům právě státem, aby mohlo být využito v případě ochrany zdraví a života. Místo toho je dostupné pouze při zaplacení některých kvalitnějších kurzů, vzhledem ke komerčnímu principu poskytovatelů.

How do you defend against an **ACTIVE THREAT**?

RUN > HIDE > FIGHT

RUN >

- Know your surroundings - have escape route and plan in mind
- Run immediately - leave your belongings behind
- Evacuate regardless of whether others agree to follow
- Help others escape, if possible
- Do not attempt to move injured people
- Prevent others from entering area where the active threat may be
- Keep your hands visible
- Call 911 when you are safe

HIDE >

- If you can't escape, hide in an area out of the assailant's view
- Lock the door or block the entry to your hiding place
- Silence cell phone (including the vibrate mode) and remain quiet
- Take cover behind furniture or fixtures away from doors or windows

FIGHT >

- Fight as a last resort and only when your life is in imminent danger
- Use items around you as weapons to fight
- Attempt to incapacitate the assailant
- Commit to your actions...your life depends on it

» INFORMATION TO PROVIDE 911

- Location of the active threat
- Number of assailants
- Physical description of assailants
- Number/type of weapons
- Number of potential victims at the location

» WHEN LAW ENFORCEMENT ARRIVES

- Remain calm; follow all instructions
- Put down any items in your hands
- Raise hands and spread fingers
- Keep hands visible at all times
- Avoid quick movements toward officers
- Avoid pointing, screaming or yelling
- Do not ask officers for help/direction

» The first officers to arrive at the scene will not stop to help injured persons. Expect rescue teams to follow the initial officers. These rescue teams will treat and remove the injured. Once you have reached a safe location, you will likely be held in that area by law enforcement until the situation is under control and all witnesses have been identified and questioned. Do not leave the area until law enforcement authorities instruct you to do so.

MOUNT MERCY UNIVERSITY
319-363-8213 | WWW.MTMERCY.EDU

Obr. 21. Plakát Run – Hide – Fight [82]

Pro zvládnutí metodiky je důležitá teorie i praxe. V teoretické části je dobré pochopit, proč jsou které úkony doporučovány. Lidská mysl totiž informace, které pochopila, zapracovává do paměti lépe, než informace, které si pouze krátkodobě zapamatovala jako soubor dat. V případě reálné situace si pak člověk lépe asociuje cíl, kterého má rámcově dosáhnout (například zatarasit dveře a schovat se tak, abych nebyl viděn) než konkrétní „nabiflované“ pokyny. V druhém případě hrozí, že se člověk bude slepě držet konkrétních bodů bez pochopení jejich významu, což může být v některých situacích nevhodné a problematické.

Praktická část je důležitá pro zažití si situace. Teprve reálná simulace dává empirickou zkušenost, která zvyšuje akceschopnost v každém dalším případě a zvyšuje šanci, že daná osoba nestrne strachem, ale vybaví si teoretickou a praktickou výuku pro tyto situace a zareaguje správným způsobem. [83]

Obr. 22. Komerční kurz Jak jednat v případě teroristického útoku [84]

Domnívám se, že je nutné rozpracovat metodiku *Uteč – Schovej se – Bojuj* do podrobnějšího doplňkového materiálu, který by zájemcům detailněji objasnil problematiku, a nalézt způsob, jak informace předat širší veřejnosti.

Pro takový účel se mi jeví jako nejvhodnější tři podoby distribuce mezi občany – kurz, dokument, videodokument.

Jednodenní výukový kurz by měl být principiálně dostupný všem zájemcům. Pořádaný by měl být přímo Policií České republiky, případně soukromými subjekty s garancí policie.

Tyto soukromé formy kurzu by měly mít osnovu akreditovanou právě policií, aby se sjednotila kvalitativní a kvantitativní stránka semináře. Certifikace kurzu by umožnila zájemci ve vyhledávání kvalitního poskytovatele školení.

Důležitou stránkou je plošné pokrytí, ne pouze dislokované poskytování privilegované skupině účastníků.

Druhou formou šíření by byl vypracovaný metodický dokument. Ten by měl být zpracován jednoduchou formou, pestře graficky zpracovaný s množstvím infografiky. Takový materiál by umožnil předat podrobnější informace širší vrstvě obyvatelstva. Bohaté využití grafiky by pomáhalo pochopit problematiku lidem, kteří jsou v bezpečnostním oboru naprostými laiky a zapamatovat si informace. Obrázek si člověk vybaví lépe než strohý text.

Dokument by byl volně dostupný. Šířený buď v tištěné podobě na tematických místech (střelnice, univerzitní auly, vstupní haly administrativních budov, čekárny, MHD...) nebo elektronicky prostřednictvím internetu. Druhá forma by jistě našla podporu v již existujících komunitách, jako jsou střelecké skupiny, sebeobránné skupiny, edukační organizace a jiné.

Tištění takových materiálů s sebou nese otázku z ekonomické roviny. Financování by však bylo možné za podpory státu, dobrovolných organizací nebo za podpory jednotlivých subjektů. Jak již bylo zmíněno výše, v cizině je běžné, že si školy a firmy nechávají vyhotovit vlastní verze plakátu *Run – Hide – Fight* se svým logem. Podobný přístup by jistě byl možný i v České republice za předpokladu, že by byla podpora tomuto projektu silněji propagována ze strany státu a médií.

Videodokument by byl kombinací mezi předchozími dvěma variantami. Obrazovým materiálem by byla osvětlena problematika násilných útoků. Díky audiovizuálnímu rozměru by bylo možné předat některé prvky z kurzu. Stejně jako videoklip by byl volně šířený internetem. Opět by bylo možné využít sdílení mezi zájmovými komunitami. Velkého dosahu by zřejmě dosáhl i při sdílení na sociálních sítích a televizním vysílání.

8.4 Organizované zapojení občanů do systému bezpečnosti

Dosavadní obsah práce vede k logickému předpokladu. Mimo existence aktivních občanů schopných a ochotných zasáhnout v případě násilného útoku, kteří jsou v ideálním případě vítáni, podporováni a vzděláváni, je vhodné integrovat dobrovolníky i do oficiálních struktur bezpečnostního systému státu.

Tento cíl je zmíněn již v oficiálním dokumentu Bezpečnostní strategie ČR (viz kapitola 4). Jak již bylo prezentováno, takový přístup by byl výhodný i z hlediska společenské odolnosti v otázce bezpečnosti. Pokud se na bezpečnosti bude podílet pestřejší škála aktérů (tedy nejen úzce profilovaná skupina profesionálních policistů), bude dosaženo stabilnějšího a pružnějšího společenství vůči bezpečnostním hrozbám (viz kapitola 3.4)

Česká republika žádnou formu participace občanů na bezpečnosti neprovozuje. Příklady z jiných vyspělých zemí však ukazují benefity takového zapojení občanů. Tento systém je zcela určitě použitelný i v podmínkách České republiky. Požadavek na zapojení občanů jako bezpečnostní rezervy za účelem spolupráce s Policií České republiky byl požadován již v roce 2005 v rámci *Návrhu optimalizace současného bezpečnostního systému ČR*. [28]

V zásadě jsou dvě možnosti, jak takové organizované participace dosáhnout – začlenění do složek policie a vytvoření institutu mimo struktury policie.

8.4.1 Dobrovolníci policie

První varianta předpokládá vytvoření organizace policejních dobrovolníků, kteří by splnili stanovené předpoklady a stali se pomocnou silou policie.

Tento model funguje v mnoha zemích a podporuje činnost policie v terénu (viz kapitola 3.3). Výhodou je personální doplnění poddimenzovaných stavů policistů a skutečnost, že vznikne poměrně početný útvar občanů, kteří jsou schopni díky získaným znalostem pomoci nejen při běžné dobrovolnické činnosti, ale i při mimořádné události nebo v rámci svého běžného občanského života.

Obr. 23. Dobrovolní pomocníci policie v anglickém Suffolku [85]

Základní podmínkou by, dle vzoru států, kde tato forma dobrovolnictví funguje dlouhé roky, byla trestní bezúhonnost a základní výcvik. Ten by zřejmě byl dotován časovým rámcem 40 až 60 hodin, což reflektuje běžnou praxi ve zmíněných zahraničních státech. Kurz by obsahoval školení v oblastech právního minima, sebeobrany, první pomoci, krizové komunikace a znalost technického zařízení nutného k výkonu služby.

Tito dobrovolníci by nebyli řízeně vybaveni palnými zbraněmi. Oproti některým názorům se však domnívám, že by měli mít možnost nosit u sebe legálně drženou soukromou palnou zbraň. Nošení uniforem nebo stejnokrojů bych nedoporučoval. V případě násilného útoku by byli pravděpodobně první obětí, protože by pro útočníka představovali největší hrozbu. Charakter jejich práce nevyžaduje být vidět, ale spíše vidět ostatní. Disponovali by však služebním průkazem s bezpečnostními prvky proti padělání, který by obsahoval služební číslo a fotografii dobrovolníka. Podle unikátního služebního čísla by bylo možno v případě pochybností ověřit oprávnění pomocníka policie. Jméno ani další údaje by na průkazu nebyly vtištěny z důvodů ochrany osobních údajů a možnosti zneužití. [28]

Vzhledem k tomu, že tito dobrovolníci by neměli žádné zvláštní pravomoci, jako například příslušníci policie, jejichž činnost upravuje Zákon o Policii ČR [86], nemohlo by tak dojít ke zneužití pravomocí. Rizikem je tak pouze zneužívání společenského postavení. Tento problém by měl být odstraněn již při výběru a nábore uchazečů a při výcvikovém kurzu. Podobně jako při přijímacím procesu k policii by měl uchazeč projít pohovorem s odborníkem a pak během jeho školení a socializace by měl být pozorován. Následně by odborník vyhodnotil zjištěné charakteristiky a uchazeče doporučil nebo zamítl.

V případech, které jsme v nedávné době zažili, by bylo možné tu část pomocných sil, kteří vlastní legálně drženou palnou zbraň a kteří by prošli přísnějšími kritérii na duševní stabilitu a střelecké schopnosti, využít pro posílení hlídek policie v kritických lokalitách. V současnosti jsou k tomuto využívání příslušníci Armády České republiky, kteří jsou v případě potřeby zařazeni do hlídkové činnosti policie. Na rukávu nesou pásku s označením, které deklaruje jejich dočasné přeřazení k policii. Vzhledem k množství legálních držitelů zbraní se dá předpokládat, že by početná skupina občanů měla výrazný potenciál pomoci podobným způsobem po řádném proškolení a legislativním ošetření. [87]

8.4.2 Sousedské hlídky

Druhá varianta, která opět kopíruje trendy v mnoha západních zemích, je projekt tzv. sousedských hlídek (v angličtině *neighbourhood watch*). [28]

Hlídka může být teritoriálně rozdělena velmi variabilně – od jednotlivých ulic po celé čtvrti. Principem je dobrovolné sdružení občanů-sousedů, kteří mají zájem na participaci na bezpečnosti ve své lokalitě. Aktivita může nabývat různých stupňů aktivity. Od prakticky pasivního zapojení formou cedule na plotě, přes sdílení informací mezi sousedy a policií, až po přímé hlídkování v teritoriu.

Hlídka by měla styčnou osobu z řad jejich členů, která by koordinovala danou hlídku. Koordinátor by také komunikoval se spádovým oddělením policie, se kterým by domlouval metodický postup hlídky a jejich proškolení.

V západních zemích se jedná o zcela přirozenou aktivitu občanů, kteří si všímají nestandardních aktivit v jejich sousedství. Pokud by taková spolupráce mezi občany a policií fungovala, dá se předpokládat, že by také zkrátila reakční dobu v případě násilného útoku v jejich lokalitě. Občané by tak napadenému dle svých možností pomohli a zároveň informovali policejní oddělení. Zapojení do této aktivity by také přimělo občany k zodpovědnosti za své bydliště a narušilo dosavadní stav lhostejnosti, který tady bohužel v současnosti dominuje. Stav, kdy si občané všímají, zda se neděje něco podezřelého u sousedů, má i v naší historii tradici. Tato však z naší společnosti v posledních dekádách vyprchala.

Obr. 24. Program sousedské hlídky v zahraničí [88]

8.5 Resumé konceptu

V textu výše bylo popsáno, že ke konceptu zapojení občanů do systému bezpečnosti je potřeba přistupovat ve více úrovních.

Tou první je možnost zapojení občanů do oficiálních projektů podporovaných a organizovaných Policií České republiky – pomocných sborů policie a dobrovolnických skupin hlídajících své sousedství. Dle příkladů ze světa se dá předpokládat, že by takové aktivity našli mnoho dobrovolníků ochotných se podílet na těchto projektech.

Pro podmínky České republiky a pro účel prevence násilných útoků a možnosti zasáhnout proti nim by bylo vhodné, aby tito pomocníci byly neuniformovaní. Tato varianta je především ochranným opatřením pro samotné dobrovolníky. Zkušenosti ze světa totiž ukazují, že lidé v uniformě jsou často prvními oběťmi útoku, protože představují zdroj ohrožení pro útočníka. Po eliminaci osoby v uniformě mají útočníci volný prostor k vykonání svého záměru. Uniformovaní občané jsou snadno rozpoznatelní. Pokud by nebyli prvními oběťmi, je také možná varianta, že se útočník přesune na jiné místo, kde nikoho ve stejnokroji neuvidí a vykoná útok tam. Pak by bylo toto bezpečnostní opatření neúčinné a trpělo by stejnou nevýhodou jako policie – nemohou být na každém rohu, aby pokryli každé místo.

Druhou sférou je podpora občanů připravených k sebeobraně a obraně ostatních lidí. Tito již v současnosti pracují na svých znalostech a věnují se individuálnímu zdokonalování ve svých sebeobraných schopnostech. Je však nutné vyjádřit podporu těmto lidem ze strany státu. Poskytnout jim možnosti přístupu ke kvalitním informacím a zkušenostem, ať už oficiálně vydávanými materiály nebo pořádanými kurzy.

Třetí kategorie je distribuce potřebných informací i mezi laickou veřejnost, která nemá žádné znalosti o dané problematice. Tito lidé zpravidla ani neví, že se mohou bránit, natož jakým způsobem. Celkově je problematika zákonných možností ochrany státem chráněných zájmů poměrně neventilovaná. Lidé, kteří s oblastí bezpečnosti nepřichází do styku, nemají relevantní informace, jak se mohou zachovat a co by měli dělat. Tyto informace totiž člověk získá buď cíleným vyhledáváním informací v případě, že je aktuálně potřebuje, nebo cíleným šířením těchto informací mezi občany. Právě druhá oblast by měla být státem podpořena. Mnoho lidí totiž nepovažuje za nutné tyto informace zjišťovat, protože je dosud nepotřebovala. V situaci, kdy je však napaden nebo se nachází v objektu, který je ohrožený aktivním střelcem, je však zpravidla pozdě tyto informace zjišťovat. Zde je pak právě nutné státní intervence pro distribuci informací mezi občany.

Čtvrtá možnost občanské participace na bezpečnosti je forma domobrany nebo milice. Tento způsob občanské obrany je ve světě také běžný, ale nepříliš podporovaný. Domobrany vy-

cházejí především z občanské iniciativy a není nijak státem řízená, ani kontrolovaná. Přestože zpravidla deklarují, že jednají v rámci zákonů dané země, charakter jejich zřízení inklinuje k vývoji směrem k militarismu, extremismu a vigilantismu. Členové domobran často v této instituci hledají naplnění své touhy po moci a nabydou dojmu, že jsou ve své pozici nadřazení běžným občanům. V patologické formě pak může dojít k šikaně obyvatelstva. Vigilantní přístup je pak nebezpečný tím, že členové hledají viníky a rovnou je také soudí a trestají. Berou tak do ruky právo, které jim nenáleží. V těchto případech také dochází k chybnému úsudku a za viníky jsou označeni neškodní a spořádaní občané, jejichž jednání bylo domobranou z nějakého důvodu vyhodnoceno jako podezřelé. V takových případech může dojít k jakémusi „honu na čarodějnice“, jak známe z vlastní historie.

Některé případy také ukazují, že podobné patologické jednání domobran je tiše schvalováno také policejními útvary na místní úrovni a obecními zastupiteli. Tito lidé souhlasí s tím, že je třeba vzít právo do svých rukou a přihlíží k vigilantnímu jednání domobran nebo přinejmenším toto jednání nezastaví. [28]

Občanská participace ve formě domobrany existuje i v České republice. Přestože zatím neprojevila žádné z patologických jevů, působí přinejmenším rizikově pro svůj možný vývoj.

Z analýzy možností občanské participace na bezpečnosti v podmínkách České republiky lze dedukovat, že varianta občanských milic nebo domobran je zcela nevhodná.

Naopak efektivní možností se jeví edukačně-informativní podpora občanů kvalifikovaných k sebeobraně sebe a obraně občanů v jejich okolí. Zde se jedná primárně o komunitu střelců a osoby zabývající se sebeobranou, kteří tuto oblast přijali za svůj životní styl. Nosí tak každodenně vhodné obranné prostředky a zbraně a cíleně se průběžně zdokonalují ve vhodných znalostech a schopnostech.

Dalším typem, který je realizovatelný v podmínkách České republiky a přinesl by mnoho bezpečnostních benefitů, je státem řízené pomocné sbory policie a sousedské hlídky. Tyto dvě varianty mají v naší historii jistou tradici a přes jisté nevýhody zejména finančního a organizačního charakteru by přinesly efektivní využití občanského potenciálu.

Vhodnou myšlenkou je přistupovat k obraně jako k zdravotnické první pomoci. Každý má morální zodpovědnost pomoci podle svých možností. Není nutné riskovat svůj život, ale každý má možnost pomoci v různé míře – někdo útočníka zastaví, jiný přivolá pomoc.

9 METODIKA HODNOCENÍ ZPŮSOBILOSTI OBČANA K ZAPOJENÍ DO SYSTÉMU OSOBNÍ A KOMUNITNÍ BEZPEČNOSTI

V případě rozhodnutí podpořit občany v aktivitě pro zvýšení osobní a komunitní bezpečnosti, bude potřeba přistupovat k této problematice metodicky. Je zcela jasné, že všichni občané nemají stejné vstupní předpoklady. Nejedná se o pracovníky na předem specifikované pozici, ale o dobrovolníky, kteří mají různou profilaci a různý stupeň znalostí a schopností v potřebných oblastech.

Je tedy nutné vytvořit metodiku, která by umožňovala rozpoznat míru znalostí občana v schopnostech využitelných pro sebeobranu a obranu, srozumitelně poukázala na oblasti, ve kterých je konkrétní občan na jaké úrovni a zároveň byla jednoduše proveditelná a snadno rozšiřitelná.

Cílem metodiky je rozpoznání občana, který je nebo by mohl být zapojen do systému zvyšování osobní a komunitní bezpečnosti. Na základě vyplnění seznamu otázek občan rozpozná, do které kategorie spadá a jak by se měl dle svých výsledků doporučeně zachovat.

V tomhle hledisku navrhuji vytvořit seznam otázek rozdělených do tří oblastí:

- Znalost krizové komunikace
- Znalost sebeobrany
- Znalost první pomoci

Tyto tři oblasti jsou nejdůležitější v případě násilného útoku. Krizová komunikace je soubor znalostí, které jsou využívány v komunikaci s útočником (mnoho situací lze deescalovat vhodnou komunikací s pachatelem), ale také následně s policií. Relevantní popsání situace totiž napomáhá k pozdější orientaci policie na místě, k přípravě na zásah a k řízení ostatních akcí (např. evakuace v oblasti).

Znalost sebeobrany je aktuální v případě, kdy dochází k nevyhnutelné konfrontaci s útočником, nebo v případě, že se občan rozhodne z vlastní iniciativy zasáhnout a zachránit tak životy ostatním zúčastněným.

Znalost první pomoci je pak klíčová v případě zranění při a po útoku. Mállokterý útok se totiž obejde bez ztrát na zdraví a životech. Je tak nutné brát v potaz i potřebu umět poskytnout

první pomoc, stabilizovat zraněného a v případě masového útoku umět se rozhodnout, které zranění je závažnější a právě těm poskytnout pomoc prioritně (třídění raněných).

Tyto tři oblasti jsou obsaženy v sadě otázek rozdělených do příslušných kategorií. Každá otázka má svou číselnou váhu, která se v případě kladné odpovědi počítá do celkového součtu za danou kategorii. V případě negativní odpovědi se nezapočítává (fakticky se tedy odpověď „ne“ rovná hodnotě nula).

Součet hodnot za danou kategorii spadá do jednoho ze tří intervalů. Každý interval (značen I, II, III) značí jednu ze tří úrovní respondenta.

9.1 Kategorie a seznam otázek

Dotazník složený ze tří kategorií po patnácti otázkách reflektuje nejdůležitější body pro každou oblast. Jeho vyplněním získá respondent číselnou hodnotu, která odkazuje k jednomu ze tří úrovní dovednosti. Jejich další aplikace je vysvětlena později.

Některé otázky mohou být na první pohled nerelevantní nebo dokonce zcestné. Vycházejí však z praktických zkušeností a jsou tak cíleně formulovány. Význam jejich odpovědi má hlubší podtext. Každá otázka je důležitá pro zhodnocení stavu v dané kategorii.

Otázky slouží k tomu, aby respondent získal měřitelnou hodnotu reflektující jeho úroveň znalostí a schopností v dané oblasti a bylo tak možné rozpoznat občana zapojeného (byť nevědomě) do systému zvyšování osobní a komunitní bezpečnosti.

9.1.1 Otázky z kategorie „Krizová komunikace“

Tabulka níže obsahuje seznam otázek z okruhu komunikačních dovedností potřebných v sebeobraných situacích. Sloupec „hodnota“ obsahuje číselný význam, který se sčítá u všech otázek, kde respondent odpoví na otázku pozitivně. V případě, že odpovědí je „ne“, otázka se nezapočítává.

Tab. 3. Otázky z kategorie „Krizová komunikace“

OTÁZKA:	HODNOTA:
Prošli jste školením/kurzem se zaměřením na krizovou komunikaci?	Ano: 5
Znáte pravidla krizové komunikace?	Ano: 5

Máte vzdělání v oboru psychologie?	Ano: 5
Znáte tel. čísla na IZS, PČR, HZZ, ZZS a MP?	Ano: 4
Označil byste sám sebe za komunikativního?	Ano: 4
Volal jste již někdy na tísňovou linku?	Ano: 4
Dostal jste se do konfliktní situace, kterou jste řešil pomocí komunikace?	Ano: 3
Komunikujete často s lidmi v rámci své práce?	Ano: 3
Jste dominantní?	Ano: 3
Jste melancholik?	Ano: 2
Umíte zvýšit hlas?	Ano: 2
Jste spíše uklidňující člověk?	Ano: 2
Svěřují se Vám lidé často se svými problémy?	Ano: 1
Je těžké Vás naštvat?	Ano: 1
Čtete hodně knihy?	Ano: 1

9.1.2 Otázky z kategorie „Sebeobrana“

Tabulka níže obsahuje seznam otázek z okruhu sebeobraných dovedností. Sloupec „hodnota“ obsahuje číselný význam, který se sčítá u všech otázek, kde respondent odpoví na otázku pozitivně. V případě, že odpovědí je „ne“, otázka se nezapočítává.

Tab. 4. Otázky z kategorie „Sebeobrana“

OTÁZKA:	HODNOTA:
Věnujete se některému bojovému systému déle než 1 rok?	Ano: 5
Absolvoval jste kurz obranné střelby a nosíte u sebe legální palnou zbraň?	Ano: 5
Jste členem aktivních záloh AČR?	Ano: 5
Nosíte u sebe legální palnou zbraň, ale neabsolvoval jste kurz obranné střelby?	Ano: 4
Věnujete se nějakému bojovému sportu nebo umění déle než 5 let?	Ano: 4
Byl jsem již účastníkem konfliktní situace?	Ano: 4
Nosíte u sebe teleskopický obušek nebo nůž?	Ano: 3
Znáte podmínky nutné obrany?	Ano: 3
Věnoval jste se některému bojovému systému v minulosti?	Ano: 3
Nosíte u sebe obranný sprej?	Ano: 2
Můžete o sobě říct, že máte dobrou fyzickou kondici?	Ano: 2
Znáte pravidlo UTEČ – SCHOVEJ SE – BOJUJ?	Ano: 2
Díváte se často na akční filmy?	Ano: 1
Věnoval jste se bojovému sportu nebo umění v minulosti?	Ano: 1

Věnujete se sportovním aktivitám?	Ano:1
-----------------------------------	-------

9.1.3 Otázky z kategorie „První pomoc“

Tabulka níže obsahuje seznam otázek z okruhu dovedností první pomoci potřebných v sebeobraných situacích. Sloupec „hodnota“ obsahuje číselný význam, který se sčítá u všech otázek, kde respondent odpoví na otázku pozitivně. V případě, že odpovědí je „ne“, otázka se nezapočítává.

Tab. 5. Otázky z kategorie „První pomoc“

OTÁZKA:	HODNOTA:
Jste doktor nebo záchranář?	Ano: 5
Máte vzdělání v oblasti lékařství?	Ano: 5
Absolvoval jste kurz první pomoci?	Ano: 5
Už jste v minulosti poskytoval první pomoc?	Ano: 4
Znáte pravidlo ROZHLÉDNI SE – REAGUJ – ROZMÝŠLEJ?	Ano: 4
Víte, jak provést nepřímou masáž srdce?	Ano: 4
Ošetřoval jste již někdy krvácení většího rozsahu?	Ano: 3
Procházíte školením první pomoci v rámci své práce?	Ano: 3
Umíte ošetřit osobu, která má v těle zabodnutý předmět?	Ano: 3
Nosíte u sebe lékárničku?	Ano: 2

Umíte stabilizovanou polohu?	Ano: 2
Máte děti starší 15 let?	Ano: 2
Máte řidičský průkaz?	Ano: 1
Jste organizační typ člověka?	Ano:1
Díváte se na filmy/seriály z lékařského prostředí?	Ano:1

9.1.4 Vyhodnocení úrovně v dané kategorii

Respondent si sečte body pro každou kategorii zvlášť. Započítávají se pouze hodnoty u otázek, kde respondent odpověděl na otázky „ano“. Součet odkáže respondenta na jeden ze tří intervalů. Tabulka níže pak stanoví, do které úrovně schopností v dané kategorii spadá.

Tab. 6. Stanovení úrovně respondenta pro danou kategorii

KATEGORIE	INTERVAL		
	0 - 17	18 - 33	34 - 45
Oblast			
Krizová komunikace	I	II	III
Sebeobrana	I	II	III
První pomoc	I	II	III

Nyní již respondent zná svou úroveň pro tři kategorie (krizová komunikace, sebeobrana, první pomoc). Tabulka níže ukazuje, jak by se respondent měl zachovat v případě násilného

útočce. Matice hodnot odkazuje na čtyři základní postupy (A, B, C, X). Tyto postupy jsou vysvětleny dále. Respondent ve sloupci *OBRÁNCE* vybere řádek se svou úrovní v dané kategorii schopností, které zjistil po vyplnění otázek, součtu hodnot a párování výsledků s danými intervaly.

V dalších dvou sloupcích respondent nalezne typ útočnicka (jednotlivec nebo skupina). U každého typu jsou podkategorie, které odkazují na možnou výzbroj útočnicka. U útočnicků ve skupině není zařazena podkategorie „auto“, jelikož tento modus operandi není běžný.

Tabulka 6 ukazuje matici s vyhodnocením vhodného postupu. Tabulka 7 ilustruje, jak se v tabulce s vyhodnocením orientovat a jak najít správný výsledek.

OBRÁNCE		ÚTOČNÍK - JEDNOTLIVEC					SKUPINA ÚTOČNÍKŮ			
Oblast	Úroveň	holé ruce	tupý předmět	chladná zbraň	palná zbraň	auto	holé ruce	tupý předmět	chladná zbraň	palná zbraň
Krizová komunikace	I	C	C	X	X	X	C	C	X	X
	II	B	B	C	C	X	C	C	X	X
	III	A	A	A	B	X	A	A	B	C
Sebeobrana	I	B	C	X	X	X	X	X	X	X
	II	A	A	B	C	X	B	C	X	X
	III	A	A	A	B	C	A	A	A	C
První pomoc	I	A	B	B	C	C	A	B	B	C
	II	A	A	A	B	C	A	A	A	B
	III	A	A	A	A	A	A	A	A	A

Obr. 25. Vyhodnocení vhodného postupu obránce.

OBRÁNCE		ÚTOČNÍK - JEDNOTLIVEC						SKUPINA ÚTOČNÍKŮ			
Oblast	Úroveň	holé ruce	tupý předmět	chladná zbraň	palná zbraň	auto	holé ruce	tupý předmět	chladná zbraň	palná zbraň	
Krizová komunikace	I	C	C		X	X	C	C	X	X	
	II	B	B		C	X	C	C	X	X	
	III	A	A		A	X	A	A	B	C	
Sebeobrana	I	B	C		X	X	X	X	X	X	
	II						B	C	X	X	
	III	A	A	A	B	C	A	A	A	C	
První pomoc	I	A	B	B	C	C	A	B	B	C	
	II	A	A	A	B	C	A	A	A	B	
	III	A	A	A	A	A	A	A	A	A	

Obr. 26. Příklad vyhodnocení vhodného postupu

V tabulce se vyskytují čtyři druhy postupů označených A, B, C, X.

Postup „A“ je určen těm nejvíce kvalifikovaným osobám v dané kategorii. Zpravidla je jim doporučeno jednání z vlastní iniciativy a možnost přímé konfrontace s útočníkem, stejně tak poskytování první pomoci, případně její organizování. To vše vždy za předpokladu, že tím neohrozí svou osobu (například při stále trvajícím útoku).

Postup dle „B“ je určen mírně pokročilým osobám v dané oblasti. Tito lidé nejsou úplnými laiky a mají různorodé možnosti zapojení v případě útoku. Jsou však spíše pomocnou silou, protože nedisponují takovými znalostmi a vybavením, aby mohli bez ohrožení sebe kvalifikovaně zasáhnout. V nezbytném případě mají však jisté schopnosti, které jim poskytují výhodu proti zcela laické osobě.

Postup „C“ je doporučen laikům. Tito lidé mohou mít některé vhodné znalosti a schopnosti využitelné v obranné situaci. Není to však dostatečné pro možnost aktivního konfrontace útočníka nebo efektivní první pomoci. Jejich rolí je útek do bezpečí a informování kompetentních orgánů a případná pomoc kvalifikovanějším občanům v případě zániku přímého ohrožení.

V tabulce se vyskytuje ještě čtvrtá možnost – „X“. Tato slouží jako zdůraznění mimořádně nebezpečné situace, ve které se nedoporučuje jakýkoliv zásah. V mnoha případech zásah ani není možný a tak je občan odkázán na útek do bezpečí, informování IZS, popřípadě snahu odklonit ostatní osoby od místa útoku.

Nyní respondent získal doporučený postup, jak se chovat podle své úrovně proti danému typu útočníka s konkrétním typem vybavení. Příkladem je respondent, který v kategorii dosáhl podle vyhodnocení otázek úrovně II v kategorii sebeobrana. Proti útočníkovi-jednotlivci vybaveného nožem, je mu tedy doporučen postup označený jako „B“ v oblasti sebeobrana. Tato hodnota sama o sobě žádnou konkrétní informaci zatím neposkytne. Je třeba ji porovnat a spárovat s metodickým manuálem, který obsahuje doporučené postupy podle získaných hodnot.

Tato kapitola navázala na seznam otázek a jejich vyhodnocení zařazením do intervalů. V tabulce doporučených postupů si obránce najde parametry, které odpovídají charakteru útoku a své úrovni dovednosti. Získá tak odkaz na doporučený postup, který bude specifikován dále.

9.2 Manuál základních znalostí ke zvýšení osobní a komunitní bezpečnosti

Posledním krokem, který již obsahuje konkrétní postupy pro dané situace, je spárovat získané hodnoty se stručnou příručkou pro případ násilného útoku. Manuál je rozdělen podle možných hodnot a úrovní, které respondent může nabýt. Dále zohledňuje fázi daného útoku (viz. kapitola 8.2.)

Každá ze situací je jiná a dynamicky se vyvíjí. Nelze tedy stanovit přesný postup, který by platil univerzálně ve všech případech. Manuál tak pouze dává obecný rámec, ve kterém by občan měl zůstat.

Pro přehlednost byl manuál vytvořen ve formě tabulky a rozdělen na tři části podle oblastí (krizová komunikace, sebeobrana, první pomoc).

9.2.1 Tabulky s doporučenými postupy

Tabulka níže popisuje doporučený postup občana z hlediska komunikačních záležitostí. Je třeba najít si správný postup v návaznosti na získané výsledky v předchozím postupu. Postup je rozdělen do tří fází útoku.

Následující druhá část manuálu se zaměřuje na postup v oblasti sebeobrany. Opět reflektuje tři možné fáze útoku a úroveň občana v této oblasti, což je zohledněno čtyřmi možnostmi dle vyhodnocení doporučeného postupu (viz. kapitola 9.1.4).

Třetí část obsahuje ve stejné formě oblast první pomoci. Vzhledem k charakteru této oblasti neobsahuje čtvrtou úroveň. Nelze tak aplikovat postup „podle X“, jako v předchozích dvou oblastech, kde úplnému laikovi je doporučena naprosto minimální intervence.

OBČAN		FÁZE ÚTOKU		
Oblast	Úroveň	PŘED ÚTOKEM	PŘI ÚTOKU	PO ÚTOKU
Krizová komunikace	A	Všimněte si podezřelých aktivit v okolí (lidé, kteří stojí a pozorují dav, jsou zjevně nervózní, nezapadají svým vzhledem do okolí, vypadá to, že jsou ozbrojeni). Snažte se působit energicky, sebejistě, odhodlaně.	Delegujte volání PČR na jinou osobu, pokud je v blízkosti. Snažte se deeskalovat situaci, pokud je to možné. Zadržte útočnicka v jeho jedné komunikaci, případně jej od jeho úmyslu odraďte.	Informujte IZS o útoku. Sdělte počet raněných. Koordinujte zabezpečení oblasti a příjezdových cest pro IZS. Informujte o možných rizicích (např. útočník nasedl do auta a ujel jinam).
	B	Všimněte si podezřelých aktivit v okolí (lidé, kteří stojí a pozorují dav, jsou zjevně nervózní, nezapadají svým vzhledem do okolí, vypadá to, že jsou ozbrojeni). Snažte se působit energicky, sebejistě, odhodlaně.	Volejte PČR. Informujte o počtu útočníků, jejich výbavě, počet zraněných. Zůstaňte s PČR ve spojení a sděluje aktuální vývoj situace. Řiďte evakuaci lidí z místa útoku a varujte lidi v okolí.	Informujte IZS o útoku. Sdělte počet raněných. Buďte nápomocen zajištění oblasti pro IZS. Odkloňte kolemjdoucí od místa útoku.
	C	Všimněte si podezřelých aktivit v okolí (lidé, kteří stojí a pozorují dav, jsou zjevně nervózní, nezapadají svým vzhledem do okolí, vypadá to, že jsou ozbrojeni). Snažte se působit energicky, sebejistě, odhodlaně.	Utečte do bezpečí. Z úkrytu zavolejte PČR a sdělte co a kde se stalo, počet útočníků, počet zraněných. S útočnickem komunikujte pouze pokud to bude nevyhnutelné	Informujte IZS o útoku. Vyzve-li Vás někdo autoritativní, kdo organizuje pomoc v místě útoku, buďte mu nápomocen.
	X	Všimněte si podezřelých aktivit v okolí (lidé, kteří stojí a pozorují dav, jsou zjevně nervózní, nezapadají svým vzhledem do okolí, vypadá to, že jsou ozbrojeni). Snažte se působit energicky, sebejistě, odhodlaně.	Utečte do bezpečí. Z úkrytu zavolejte PČR a sdělte co a kde se stalo, počet útočníků, počet zraněných	Informujte IZS o útoku. Vyzve-li Vás někdo autoritativní, kdo organizuje pomoc v místě útoku, buďte mu nápomocen.

Obr. 27. Doporučený postup v oblasti krizové komunikace

OBČAN		FÁZE ÚTOKU		
		PŘED ÚTOKEM	PŘI ÚTOKU	PO ÚTOKU
Oblast	Úroveň			
	A	Noste u sebe palnou zbraň nebo obranný prostředek. Vzdělávejte se v oblasti sebeobrany. Všimněte si podezřelých osob a aktivit.	Máte-li možnost, zasáhnete proti útočnickovi a zastavte jej v rámci nutné obrany. Pachatele zadržte do příjezdu policie.	Předejte pachatele policii. Sdělte popis události.
	B	Noste u sebe obranný prostředek. Vzdělávejte se v oblasti sebeobrany. Všimněte si podezřelých osob a aktivit.	Pokuste se dostat sebe a ostatní do bezpečí. Je-li v ohrožení lidský život, pokuste se zastavit útočnicka. Využijte všech dostupných prostředků. Jednejte agresivně a odhodlaně, ale v rámci nutné obrany.	Sdělte policii popis události.
	C	Seznamte se s pravidlem ÚTEČ - SCHOVEJ SE - BOJUI. Všimněte si podezřelých osob a aktivit	Utečte do bezpečí a informujte PČR. Pokud nutně dojde ke konfrontaci, braňte se vším co máte po ruce. Jednejte agresivně a odhodlaně.	Sdělte policii své svědectví.
	X	Seznamte se s pravidlem ÚTEČ - SCHOVEJ SE - BOJUI.	Utečte do bezpečí. Z úkrytu zavolejte PČR a sdělte co a kde se stalo, počet útočníků, počet zraněných	Sdělte policii své svědectví.

Obr. 28. Doporučený postup v oblasti sebeobrany

OBČAN		FÁZE ÚTOKU		
		PŘED ÚTOKEM	PŘI ÚTOKU	PO ÚTOKU
Oblast	Úroveň			
	První pomoc	A	Pokud je to pro Vás bezpečné, proveďte třídění raněných. Poskytněte první pomoc. Koordinujte v první pomoci ostatní občany. Delegujte volání ZZS na ostatní, poučte je o tom, co mají do telefonu sdělit.	Proveďte třídění raněných. Poskytněte první pomoc. Koordinujte v první pomoci ostatní občany. Delegujte volání ZZS na ostatní, poučte je o tom, co mají do telefonu sdělit.
		B	Pokud se tím nevystavíte sami nebezpečí od útočníka, podejte první pomoc raněných. Postupujte od nejzávažnějších zranění. Delegujte volání ZZS na jinou osobu, která nedokáže poskytnout první pomoc.	Volejte ZZS. Poskytněte dle Vašich možností první pomoc. Zapijte do pomoci přihlížející. Pokud je na místě někdo kvalifikovaný, buďte mu maximálně nápomocen.
C	Vzdržujte se v oblasti první pomoci.	Volejte z úkrytu ZZS. Sdělte místo incidentu, počet raněných, typ zranění. Informujte je o nebezpečí v místě útoku (trvajícím hrozba útočníka).	Volejte ZZS. Poskytněte dle Vašich možností první pomoc.	

Obr. 29. Doporučený postup v oblasti první pomoci

9.3 Systém distribuce mezi občany

Aby vypracovaný metodický postup měl význam, je potřeba, aby byl aplikován. Pokud občané nebudou dané postupy znát již před útokem, nebude v čas incidentu nic platný. Důležitou otázkou je tak způsob, jak informace předat široké veřejnosti.

Některé metody byly již zmíněny ve spojitosti s videoklipem Policie České republiky. Jelikož se v tomto případě jedná o textový materiál, nikoliv video materiál, připadají v úvahu dvě formy distribuce – tištěná a elektronická.

Tištěná forma by byla pravděpodobně cílena na osoby, které nejsou aktivními uživateli internetu. Vzhledem k tomu, že by vypracovaný materiál hodnocení občana a postupu spolu s doprovodným textem vysvětlujícím potřebu znalosti této problematiky nezabral příliš místa, jeví se jako nejvhodnější systém distribuce příloha tištěných periodik. Podobně jako bývají v novinách a časopisech přílohy jako testové otázky k přijímacím zkouškám nebo různé osobnostní testy, lze takto dostat k široké základně čtenářů i tento metodický postup.

Je nutné doplnit tuto přílohu o průvodní vysvětlení, proč je dobré tento materiál vzít v potaz a prostudovat si jej. Dále je možné doplnit dokument o základy teorie s odkazy na další edukační materiály. Za zmínku stojí zejména metodika *UTEČ – SCHOVEJ SE – BOJUI*, která by pro tuto potřebu musela být přepracována do textové formy s využitím pestrého designu a infografiky. Druhou variantou je distribuce skrze internetovou síť. Zde je klíčové prvotní vytvoření kvalitního informačního materiálu, opět s kvalitním a obsahově bohatým doprovodným textem, který vysvětluje problematiku. Tento celek by měl být primárně dostupný na stránkách Policie České republiky, a tím snadno dosažitelný.

Druhým krokem je sdílení obsahu. Bez následného sdílení je nízká šance, že si obsah někdo dohledá přímo na stránkách PČR. Zvýšit dosah dokumentu je možno oslovením zpravodajských serverů a odborných webů, kteří by ve vlastním článku sdíleli vytvořený dokument. Mnoho stránek je mezi sebou spřátelených a články se tak se vzájemným odkazem objevují těsně po sobě na více místech.

Kapitola představila jednoduchý a účinný způsob, jak může občan rozpoznat svou úroveň ve třech základních oblastech a získat tak informaci o míře svého zapojení do konceptu osobní a komunitní bezpečnosti. Následný manuál rámcově doporučuje postup pro dané konkrétní situace.

ZÁVĚR

Tato práce se zabývá problematikou, kterou mnoho lidí nechce řešit, protože by tím připustili vlastní zranitelnost a reálné ohrožení násilnými útoky. Statistiky i případy v okolních zemích za posledních několik let však hovoří neúprosně. S násilnou kriminalitou i terorismem musíme počítat jako s aktuálním problémem a pouze prevence a připravenost může dopady takového útoku zmírnit.

Občan však není bezbranný. Jak ukázaly ilustrační případy, útočnickovi se lze efektivně bránit, i pokud nejste ozbrojený bezpečnostní profesionál. V případě obrany hraje klíčovou roli odhodlání a osobní nasazení.

To však netvoří kompletní celek úspěchu. Velkou míru při obraně hraje celková mentální připravenost a získané znalosti a schopnosti. Od určité míry už je potřeba intervence státu, aby zapojení občanu do systému bezpečnosti organizoval.

Z výsledků práce lze vyčíst, že nejefektivnější formou je komplexní přístup k participaci občanů. Je třeba tu dobrovolnou spolupráci rozvíjet na několika frontách.

První je zejména edukační a informativní podpora veřejnosti. Pokud stát nedá najevo svůj zájem a svou podporu při angažovanosti občanů v případě násilného útoku, bude vždy záležet pouze na osobní iniciativě aktivních lidí. Zde se jeví vhodné přijetí myšlenky, že k bezpečí osob by se mělo přistupovat podobně jako k první pomoci – každý pomůže dle vlastních možností. Ekosystémová teorie, které neplatí pouze v botanice, predikuje, že systém složený z různorodých prvků je odolnější proti vnějšímu napadení. To platí i pro systém bezpečnosti.

Jeví se tak logicky postup, kdy stát zapracuje dobrovolníky do řad policejních pomocných sborů a využije tak tento potenciál. Občany, kteří nebudou chtít vykonávat veřejnou službu v řadách policie, může stát podpořit v ochraně svého sousedství formou vytvoření a metodické podpory sousedské hlídky.

Všichni tito dobrovolníci by měli mít přehled o svých znalostech a schopnostech a mít povědomí, jak by se právě oni měli v různých situacích násilného útoku zachovat. K tomu slouží vytvořená metodika, založená na sérii otázek ze tří oblastí. Jednoduchým součtem výsledků pak z manuálu zjistí, jaké je doporučený postup pro jejich osobu dle situace. Manuál zohledňuje mnoho aspektů. Mimo úroveň obránce v dané oblasti také počet útočníků, jejich výzbroj a fázi útoku.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] KALVACH, Zdeněk, et al. *Základy ochrany měkkých cílů: Metodika* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016 [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/metodika-zaklady-ochrany-mekkych-cilu-pdf.aspx>
- [2] KOTEK, Lukáš. Měkké cíle: proč jsme pro teroristy tak atraktivní?. *Security Outlines: studentský portál o bezpečnosti* [online]. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2016 [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: <http://www.securityoutlines.cz/mekke-cile-proc-jsme-pro-teroristy-tak-atraktivni/>
- [3] KALVACH, Zdeněk. *Definice měkkých cílů* [online]. Praha: Soft Targets Protection Institute, z.ú., 2017 [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: http://www.stpi.cz/Aton/FileRepository/aton_file_group_a5a5bf99efd73a011643630322454306604/STPI_definice%20m%C4%9Bkk%C3%BDch%20c%C3%ADl%C5%AF.pdf
- [4] ŠEDIVÝ, Jiří. Nové paradigma terorismu. *Mezinárodní politika: Válka a antiválka*. 2003, **XXVII**(1/2003), 4-7.
- [5] Definition and typology of violence. *Violence prevention alliance* [online]. WHO, 2018 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: <http://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/>
- [6] Charakteristika a definice sebeobrany. *Inovace SEBS a ASEBS: Inovace bakalářského studijního oboru Speciální edukace bezpečnostních složek a navazujícího magisterského studijního oboru Aplikovaná sportovní edukace bezpečnostních složek* [online]. Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity, 2011 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/sebeobrana/charakteristika>
- [7] MALÁNÍK, Zdeněk. Úvodní problematika profesní obrany. *Bezpečnostní technologie, systémy a management*. Zlín: Radim Bačuvčík - VerBuM, 2015. ISBN 9788087500057.
- [8] FIEDLEROVÁ, Tereza. *Profesní obrana z pohledu trestního zákoníku*. Zlín, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Dora Lapková.
- [9] All About Shaolin Kung Fu Training For Fitness. In: *Discretehost.com* [online]. 2016 [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: <http://discretehost.com/all-about-shaolin-kung-fu-training-for-fitness/>
- [10] A History and Style Guide of Tae Kwon Do. In: *ThoughtCo.*[online]. 2017 [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: <https://www.thoughtco.com/history-style-guide-tae-kwon-do-2308282>

- [11] KADLEČEK, Petr. *Problematika obranných prostředků v průmyslu komerční bezpečnosti*. Zlín, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Zdeněk Malánik.
- [12] Zbraň. *Trestni-rizeni.com: O trestním právu srozumitelně*[online]. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/zbran>
- [13] Přehled rozdělení zbraní a střeliva do kategorií. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/file/575757/Prehled_rozdeleni_zbrani_a.doc
- [14] Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. Praha [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
- [15] Zákon č. 89/2012 Sb.: Zákon občanský zákoník. *Zákony pro lidi.cz* [online]. 2012 [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- [16] Revizor může za určitých okolností v rámci nutné obrany zadržet černého pasažéra. *Nejvyšší správní soud* [online]. 2011 [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Revizor-muze-za-urcitych-okolnosti-v-ramci-nutne-obrany-zadrzet-cerneho-pasazera/art/480?tre_id=135
- [17] Občanský zákoník: 89/2012 Sb. *Zákony.centrum.cz* [online]. 2014 [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik-novy/cast-4-hlava-3-dil-1-oddil-1-paragraf-2906?full=1>
- [18] Zákon č. 40/2009 Sb.: Zákon trestní zákoník. *Zákony pro lidi.cz* [online]. 2009 [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2>
- [19] Trestní zákoník 40/2009 Sb.: §28 Krajní nouze. *Zákony.centrum.cz* [online]. [cit. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-1-hlava-3-paragraf-28>
- [20] Trestní zákoník 40/2009 Sb.: §29 Nutná obrana. *Zákony.centrum.cz* [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-1-hlava-3-paragraf-29>
- [21] Zákon č. 141/1961 Sb.: Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>
- [22] Zákon č. 141/1961 Sb.: Zadržení osoby podezřelé. *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141?text=76#f2679068>

- [23] Sdílená bezpečnost a komunitní prevence kriminality – community policing. *Agentura pro sociální začleňování* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: http://www.socialni-zaclenovani.cz/07%20-%20Bezpecnost%20a%20kriminalita/07_02.pdf
- [24] VESELÁ, Michaela. Community policing. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: Odbor prevence kriminality MV [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/community-policing.aspx>
- [25] Elitní český policista: "Občan má právo se při útoku bránit i legálně drženou střelnou zbraní. Nemůžeme být všude". *Security magazin* [online]. Praha, 2016 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/zpravy/elitni-cesky-policista-obcan-ma-pravo-se-pri-utoku-branit-i-legalne-drzenou-strelnou-zbrani-nemuzeme-byt-vsude-1404051165.html>
- [26] MALÁNÍK, Zdeněk. Občan jako součást měkkého cíle. *Košická bezpečnostná revue: Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na bezpečnosť*. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2016, 6(2), 228 - 238. ISSN 1338 -6956.
- [27] Freiwilliger Schutzdienst. *CoJeCo* [online]. 2006 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=27851&title=Freiwilliger%20Schutzdienst
- [28] STEJSKAL, Libor. 2013. Bezpečnost a občané v 21. století: Strukturace a integrace dobrovolných občanských rolí při zajišťování bezpečnosti. Praha. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd.
- [29] MAREŠ, Miroslav. *Paramilitarismus v České republice*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2012, 316 s. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-297-7.
- [30] Special constable. *Cambridgeshire Constabulary* [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <https://www.cambs.police.uk/apply/Jobs/Job-types/Special-constable>
- [31] DE POLITIEVRIJWILLIGER IN NL. *LOPV* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.lopv.nl/politievrijwilliger>
- [32] Réserve civile. *Police nationale* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Nos-metiers/Reserve-civile>
- [33] About CSUSA. *Crime stoppers USA* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.crimestoppersusa.org/profile/>
- [34] "Pokud legálně vlastníte zbraň, potom ji noste u sebe." Izraelská vláda vyzývá k ochraně před teroristy. *Security magazin* [online]. Praha [cit. 2018-03-20]. Dostupné z:

- <https://www.securitymagazin.cz/zpravy/pokud-legalne-vlastnite-zbran-potom-ji-noste-u-sebe-izraelska-vlada-vyzyva-k-ochrane-pred-teroristy-1404047714.html>
- [35] <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/V-Praze-probehla-velka-konference-V-Izraeli-zastavi-teroristu-nejblize-ozbrojeni-obcan-Navrhy-EK-na-zakaz-zbrani-jsou-nekompetentni-Co-pry-ma-zasobnik-jako-banan-to-zakazat-421556>
- [36] WALKER, Brian, C. S. HOLLING, Stephen R. CARPENTER a Ann KINZIG. 2004. Resilience, adaptability and transformability in social–ecological systems. *Ecology and Society*. Roč. 9, č. 2. Dostupné z: <http://www.ecologyandsociety.org/vol9/iss2/art5/>.
- [37] GIROUX, Jennifer. 2009. We All Have a Role to Play: The Role of Society in Preparing for and Responding to Emergencies. *FrontLine Security*. Roč. 4, 1 (summer), s. 24-27.
- [38] Bezpečnostní strategie České republiky. *Úřad vlády České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>
- [39] Bezpečnostní strategie ČR - cíle a vize pokulhávají za realitou. *Security magazin* [online]. Praha [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/zpravy/bezpecnostni-strategie-cr-po-boku-eu-ke-svetlym-zitrkum-1404043780.html>
- [40] OTTO, Pavel. V Česku je 1300 bezpečnostních agentur, stát chce pročistit trh. *E15.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/v-cesku-je-1300-bezpecnostnich-agentur-stat-chce-procistit-trh-1282177>
- [41] Koncepce přípravy občanů k obraně státu. *Ministerstvo obrany* [online]. Praha, 2012 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/_koncepce-poipravy-obeanu-na-obranu---2013_.pdf
- [42] VALÁŠEK, Lukáš. Europoslanci schválili zbraňovou směrnicí. Omezí držení některých zbraní. *iDnes.cz* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/smernice-omezujici-poloautomaticke-zbrane-fkl-/zahranicni.aspx?c=A170314_094052_domaci_lva
- [43] Senát neschválil ústavní novelu umožňující držet zbraň pro potřeby obrany státu. *Deník Referendum* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/26668-senat-neschvalil-ustavni-novelu-umoznujici-drzet-zbran-pro-potreby-obrany-statu>
- [44] NEPRAŠOVÁ, Veronika. Držet zbraň bude ústavním právem, sněmovna drtivě podpořila Chovancův návrh. *Aktuálně.cz* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z:

- <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/drzet-zbran-ustavnim-pravem-nebude-chovan-cuv-navrh-poslanci/r~469e40cc5bd311e78e980025900fea04/?redirected=1525982472>
- [45] VÁLOVÁ, Irena. Občané spustili petici proti zbraňové směrnici i zákazu prostředků sebeobran. *Česká justice* [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/01/obcane-spustili-petici-zbranove-smernici-i-zakazu-prostredku-sebeobran/>
- [47] GAZDÍK, Jan. Musíme se bránit. Berlínská tragédie vyhrocuje spor o legální nošení střelných zbraní. *Aktuálně.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/berlinska-tragedie-vyhrocuje-spor-o-legalnim-noseni-strelnych-zbran/r~31f40546c82411e6b13b002590604f2e/>
- [48] Bezpečnostní strategie České republiky. *Úřad vlády České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>
- [49] Islámský stát je hrozbou pro celý svět, varuje Irák. Mapa chalífátu zahrnuje i Evropu. *Novinky.cz* [online]. 2014, 30.6.2014 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/340878-islamsky-stat-je-hrozbou-pro-cely-svet-varuje-irak-mapa-chalifatu-zahrnuje-i-evropu.html>
- [50] *STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY PRO BOJ PROTI TERORISMU*. 2013 Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-ceske-republiky-pro-boj-proti-terorismu-pdf.aspx>.
- [51] Mapa. *Mapakriminality.cz* [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://www.mapakriminality.cz/#mapa>
- [52] SVĚTLÁKOVÁ, Ludmila. Mladík s nožem v ruce přepadl prodejnu potravin, prodavač ho zahnal tyčí. *Týdeník policie* [online]. 2018 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://tydenikpolicie.cz/mladik-s-nozem-v-ruce-prepadl-prodejnu-potravin-prodavac-ho-zahnal-tyci/>
- [53] VOKÁČ, Martin. Čerpací stanici přepadl muž s nožem a s papírem přilepeným na hrudi. *iDnes.cz* [online]. 2014 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: https://jihlava.idnes.cz/maskovany-muz-prepadl-s-nozem-v-ruce-cerpaci-stanici-v-mohelne-pb1-/jihlava-zpravy.aspx?c=A140205_115408_jihlava-zpravy_mv

- [54] Přepadení obchodu se zbraněmi šetří policie i jako pokus o vraždu. *Česká televize* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/hlavni-mesto-praha/2191945-prepadeni-obchodu-se-zbranemi-setri-policie-i-jako-pokus-o-vrazdu>
- [55] Prodavačka, která zastrelila lupiče v obchodě se zbraněmi, stíhána nebude. *Novinky.cz* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/452914-prodavacka-ktera-zastrelila-lupice-v-obchode-se-zbranemi-stihana-nebude.html>
- [56] Prodavačka, která zastrelila lupiče v obchodě se zbraněmi, stíhána nebude. *Novinky.cz* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/452914-prodavacka-ktera-zastrelila-lupice-v-obchode-se-zbranemi-stihana-nebude.html>
- [57] Útočník v tramvaji napadl dva cestující, muži rozbil o hlavu lahev. *iDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: https://ostrava.idnes.cz/napadeni-atak-agresor-brutalni-utok-agresivita-nasili-krimi-tramvaj-ostrava-cestujici-nasi-gyb-/ostrava-zpravy.aspx?c=A171214_120457_ostrava-zpravy_sme
- [58] PLUHARĚ, Adam. Rom, kterému oběť útoku prostřelila břicho, dostal trest za výtržnictví. *iDnes.cz* [online]. 2013 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: https://liberec.idnes.cz/soud-uzavrel-tragicickou-strelbu-v-tanvaldu-fjh-/liberec-zpravy.aspx?c=A131120_092415_liberec-zpravy_ous
- [59] ČERMÁK, Ondřej. Rekonstrukce střelby v Tanvaldu: Důchodce popsal útok Romů. *Blesk.cz: Zprávy* [online]. 2012 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/166607/rekonstrukce-strelby-v-tanvaldu-duchodce-popsal-utok-romu.html>
- [60] JANOUSEK, Artur. Květinářku přepadl ozbrojený lupič, zahнала ho zásobníkem na lepicí pásku. *iDnes.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: https://usti.idnes.cz/prepadeni-kvetinarka-duchcov-lepici-paska-lupic-pistole-pkk-/usti-zpravy.aspx?c=A180504_399362_usti-zpravy_vac2
- [61] WOJNAR, Petr. Za zabití zloděje skrz dveře seniorka stíhaná nebude, byla to nutná obrana. *iDnes.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: https://ostrava.idnes.cz/odlozeni-pripadu-smrt-seniorka-pobodala-zlodeje-skrz-dvere-nutna-obrana-policie-nova-ves-gvf-/ostrava-zpravy.aspx?c=A180131_140230_ostrava-zpravy_woj

- [62] JANEČEK, Karel. Toho zmetka bych bodla znovu! Seniorka, která zabila zloděje, se bojí vězení. *Blesk.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/507275/toho-zmetka-bych-bodla-znovu-seniorka-ktera-zabila-zlodeje-se-boji-vezeni.html>
- [63] PŘEHLEDNĚ: Útok v Uherském Brodě a zásah policie krok za krokem. *iDnes.cz* [online]. 2015 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/chronologie-v-pripadu-strelby-z-uherskeho-brodu-fuu-/domaci.aspx?c=A150225_104348_zlin-zpravy_cen
- [64] Schéma střelby v uherskobrodské restauraci Družba. In: *ČESKÉ NOVINY* [online]. [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: http://i3.cn.cz/1424952509_78-cr_kriminalita_strelba_umrti_u_brod_606.gif
- [65] BOYLE, Danny, Sophie JAMIESON, Barney HENDERSON a Chris GRAHAM. Attack on Parliament March 22: The Westminster rampage at the heart of Britain's democracy. *The Telegraph* [online]. 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/03/22/man-shot-police-outside-parliament-officer-reportedly-shoots/>
- [66] Neměl zbraň, přesto chtěl útočníka zastavit. Británie vzdává hold zabitému policistovi. *Lidovky.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/ac-neozbrojen-utocnikovi-se-postavil-britanie-vzdava-hold-zesnulemu-policistovi-gi6-/zpravy-svet.aspx?c=A170323_082234_ln_zahranici_fas
- [67] RODGERS, Lucy. At least four people have died and 20 injured in at attack on London's #Westminster. *Twitter* [online]. 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/upyorkshire/status/844611072837455872/photo/1>
- [68] Co je národní domobrana?. *Národní domobrana: nezávislá, veřejně apolitická a nadstranická iniciativa občanů* [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://narodnidomobrana.cz/co-je-narodni-domobrana/>
- [69] KUČERA, Michal a Miroslav MAREŠ. Dobrovolné sdružování osob za účelem ochrany. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2011, (1), 95 - 110.
- [70] Obyvatelstvo. *Český statistický úřad* [online]. 2017 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide
- [73] Trestní zákoník 40/2009 Sb.: § 150 Neposkytnutí pomoci. *Zákony.centrum.cz* [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-1-dil-3-paragraf-150>

- [74] Trestní zákoník 40/2009 Sb.: § 151 Neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku. *Zákony.centrum.cz* [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-1-dil-3-paragraf-150>
- [75] FRANĚK, Ondřej. První pomoc a právo. *Www.zachrannasluzba.cz* [online]. 2013 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://www.zachrannasluzba.cz/prvni-pomoc/2013_prvni_pomoc_pravo.pdf
- [76] Uteč, schovej se, bojuj, radí lidem klip policie v případě útoku. *České noviny* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/utec-schovej-se-bojuj-radi-lidem-klip-policie-v-pripade-utoku/1494345>
- [77] Co dělat v případě útoku? Policie ve videu radí: Utíkej, schovej se, bojuj!. *Česká televize* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2144583-co-delat-v-pripade-utoku-policie-ve-videu-radi-utikej-schovej-se-bojuj>
- [78] MALÁNÍK, Zdeněk. Ochrana majetku a osob před kriminalitou v prostředí PKB. In: *Bezpečnostní technologie, systémy a management 2013: Mezinárodní bezpečnostní konference*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2013, s. 6. ISBN 978-80-7454-289-3.
- [79] Run Hide Tell vs Run Hide Fight. *Crisis solutions*[online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.crisis-solutions.com/run-hide-tell-vs-run-hide-fight/>
- [80] Stay Safe: Firearms and Weapons Attack. *Police Scotland* [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.scotland.police.uk/keep-safe/280693/stay-safe-firearms-and-weapons-attack>
- [81] Uteč, schovej se, bojuj, radí lidem klip policie v případě útoku. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/utec-schovej-se-bojuj-radi-lidem-klip-policie-v-pripade-utoku-pr9-/zpravy-domov.aspx?c=A170607_152104_In_domov_ELE
- [82] Run. Hide. Fight. *Mount Mercy University* [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.mtmercy.edu/run-hide-fight>
- [83] TRACHTOVÁ, Zdeňka. Dělat mrtvého nestačí, říká expert. Žáky učí obranu před šílenými střelci. *iDnes.cz* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/rozhovor-jak-prezit-utok-sileneho-strelce-f2f/-domaci.aspx?c=A170104_160815_domaci_zt

- [84] Jak jednat v případě teroristického útoku. *ThorTac.com* [online]. 2016 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://thortac.com/portfolio-item/jak-jednat-v-pripade-teroristickeho-utoku/>
- [85] Passing out event for new Special Constables. *Suffolk constabulary* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.suffolk.police.uk/news/latest-news/passing-out-event-new-special-constables>
- [86] Zákon č. 273/2008 Sb.: Zákon o Policii České republiky. *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>
- [87] SKOUPÁ, Adéla. S policisty budou v ulicích hlídkovat vojáci. Mohou i lustrvat podezřelé lidi. *Aktuálně.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/armada-a-policie-na-strategickych-mistech-v-cesku-kontrola/r~5305e9eef0e711e5ae64002590604f2e/>
- [88] Neighbourhood Watch Conference held in Portrush. *Causeway Coast & Glens: Borough Council* [online]. 2017 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.causewaycoastand-glens.gov.uk/news/neighbourhood-watch-conference-held-in-portrush>
- [89] BY ANDREW F. BRANCA. The law of self defense: the indispensable guide for the armed citizen. 2nd ed. Maynard MA: Law of Self Defense, 2013. ISBN 978-098-8867-703.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

PČR	Policie České republiky.
AČR	Armáda České republiky.
IZS	Integrovaný záchranný systém.
HZS	Hasičský záchranný sbor
ZZS	Zdravotnická záchranná služba
MP	Městská policie
OKB	Osobní a komunitní bezpečnost

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Postavení měkkých cílů mezi příbuznými pojmy [3]</i>	12
<i>Obr. 2. Modelová situace výuky bojového systému [zdroj: vlastní]</i>	14
<i>Obr. 3. Kung Fu v šaolinském klášteře [9]</i>	15
<i>Obr. 4. Zápas v Taekwondu [10]</i>	15
<i>Obr. 5. Mapa terorismu v Evropské unii [50]</i>	39
<i>Obr. 6. Mapa kriminality České republiky [51]</i>	41
<i>Obr. 7. Přepadení s nožem – ilustrační obrázek [53]</i>	42
<i>Obr. 8. Přepadení prodejny se zbraněmi [56]</i>	43
<i>Obr. 9. Napadení cestujícího lahví v MHD [57]</i>	44
<i>Obr. 10. Fotografie z rekonstrukce nutné obrany v Tanvaldu [59]</i>	44
<i>Obr. 11. Přepadení květinářství [60]</i>	45
<i>Obr. 12. Seniorka, která se ubránila násilnému útoku. Upraveno z [62]</i>	46
<i>Obr. 13. Situační mapa střelby v Uherském Brodě. Upraveno z [64]</i>	47
<i>Obr. 14. Mapa teroristického útoku na Westminsterský palác [67]</i>	48
<i>Obr. 15. Kvalifikace občanů ČR k sebeobraně. Upraveno z: [26]</i>	51
<i>Obr. 16. Kurz obranné střelby [zdroj: vlastní]</i>	53
<i>Obr. 17. Oficiální symbolika Národní domobrany. Upraveno z [68]</i>	54
<i>Obr. 18. Triko nošené členy střelecké komunity [zdroj: vlastní]</i>	60
<i>Obr. 19. Fáze násilného útoku [1]</i>	62
<i>Obr. 20. Příklad infografiky z videospotu Policie České republiky [77]</i>	63
<i>Obr. 21. Plakát Run – Hide – Fight [82]</i>	65
<i>Obr. 22. Komerční kurz Jak jednat v případě teroristického útoku [84]</i>	66
<i>Obr. 23. Dobrovolní pomocníci policie v anglickém Suffolku [85]</i>	68
<i>Obr. 24. Program sousedské hlídky v zahraničí [88]</i>	70
<i>Obr. 25. Vyhodnocení vhodného postupu obránce.</i>	80
<i>Obr. 26. Příklad vyhodnocení vhodného postupu</i>	81
<i>Obr. 27. Doporučený postup v oblasti krizové komunikace</i>	84
<i>Obr. 28. Doporučený postup v oblasti sebeobrany</i>	85
<i>Obr. 29. Doporučený postup v oblasti první pomoci</i>	86

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Statistika trestných činů ČR 2014 – 2018 [51]</i>	39
<i>Tab. 2. Analýza možností zapojení občanů do konceptu OKB</i>	56
<i>Tab. 2. Otázky z kategorie „Krizová komunikace“</i>	74
<i>Tab. 3. Otázky z kategorie „Sebeobrana“</i>	76
<i>Tab. 4. Otázky z kategorie „První pomoc“</i>	77
<i>Tab. 5. Stanovení úrovně respondenta pro danou kategorii</i>	78